Ազգ
Azg
armenian daily

Դեկտեմբեր 2
Չորեքշաբթի
1992

օրաթերթ
Բ տարի, թիւ 140 (232)
գինը՝ 2 ռ.
դասիչ 69149

Երեւան 375010
Հանրապետության 47

հեռ. 581841, ֆաքս 562941
տելեքս 243266 CPIRI SU

Բախման գոտի

ՄԱԿ-ի բանագնացները վերջապես ժամանեցին Հայաստան

Երեկ արտգործնախարարությունում կայացած մամուլի ասուլիսում մամուլի ծառայության ղեկավար Նելլի Մաթեւոսյանը հաղորդեց, որ վերջապես Հայաստան ժամանեց ՄԱԿ-ի գլխավոր քարտուղարի պատվիրակությունը՝ Օմար Հալիմին եւ Յորգըս Յայթմանը, որոնց նպատակն է ծանոթանալ Լեռնային Ղարաբաղի հակամարտության կարգավորման ուղղությամբ ՄԱԿ-ի ձեռնարկած գործողություններին: Բանագնացները ժամանել են Թբիլիսիից, իսկ մինչ այդ գտնվել են Բաքվում: Հայաստանի ԱԳՆ-ը դեռ նոյեմբերի 26-ին դիմել է Ադրբեջանի ԱԳՆ-ին, առաջարկելով բանագնացներին ինքնաթիռով ուղարկել Նախիջեւան, իսկ այնտեղից հայ-ադրբեջանական սահման: Սակայն Բաքվից պատասխան չի եկել եւ հայկական կողմը որեւէ շարունակ չի իմացել ՄԱԿ-ի բանագնացների տեղը: Այնինչ նրանք Երեւան պետք է ժամանեին դեռ նոյեմբերի 29-ին: ■

ՀՀ

Սպառողական շուկայում մեղմել լարվածությունը

Հանրապետության սպառողական շուկայում ստեղծված լարվածությունը մեղմելու եւ Ծննդյան տոներին բնակչությանը պարենամթերքի որոշ տեսակների կենտրոնային բաշխում կազմակերպելու խնդիրը քննարկվեց դեկտեմբերի 1-ին կառավարությունում հրավիրված խորհրդակցությունում, որին մասնակցում էին սննդի, առեւտրի, տրանսպորտի, բանկային համակարգի ղեկավար աշխատողներ: Նախագահողը՝ վարչապետ Խոսրով Հարությունյանը, ընդգծելով հարցի հույժ կարեւորությունը, քննարկման ներկայացրեց կառավարության որոշման նախագիծը, ուր նշվում են ինչպես կենտրոնային, այնպես էլ ազատ վաճառքի համար նախատեսվող պարենային ապրանքների տեսականին եւ նախատոնական առեւտրի կազմակերպման կարգը:

Չնայած բոլոր դժվարություններին, մենք պարտավոր ենք դեկտեմբերի երկրորդ կեսին ապահովել բնակչությանը որոշակի պարենամթերքով, ասաց վարչապետը: Հանձնարարվեց քննարկման արդյունքներով ճշտել որոշման նախագիծը, որի վերաբերյալ, ընդունվելուց հետո, կտրվի մանրամասն տեղեկություն: ■

Վարչապետն ընդունեց դեսպաններին

Հայաստանի վարչապետ Խոսրով Հարությունյանը կառավարություն էր հրավիրել ՀՀ-ում հավատարմագրված Ամերիկայի Միացյալ Նահանգների, Գերմանիայի Ֆեդերատիվ Հանրապետության, Չինաստանի Ժողովրդական Հանրապետության, Դաշնակցային Ռուսաստանի եւ Ֆրանսիայի դեսպաններին: Վարչապետը ներկայացրեց Հայաստանում ստեղծված վառելիքաէներգետիկ ծայրահեղ լարված իրավիճակը, նշելով դրա փաստական պատճառները, խախտելով միջազգային բոլոր նորմերն ու իր իսկ ստանձնած պարտավորությունները, Ադրբեջանը որդեգրել է առճակատման խորացման մերժելի քաղաքականություն եւ այժմ, հայ-ադրբեջանական հակամարտության մեջ ներքաշելով չեզոք Վրաստանին, [illegible] կան ահաբեկչության միջոցով ստիպում է վերջինիս արգելել Հայաստանի համար նախատեսված բեռների փոխադրումներն իր տարածքով:

Տեղեկացնելով այս մասին, վարչապետը խնդրեց դիվանագիտական [illegible] ներին ի- կողմից ներկայաց[illegible] րենց կառավարությունների միջոցով ազդել ադրբեջանական կառավարության վրա՝ հրաժարվելու հակաիրավական քիրս քաղաքականությունից, որը հղի է երջանում խաղաղությունն անկառավարելի դարձնելու վտանգավոր հետեւանքներով:

Դեսպանները հավաստիացրեցին, որ ասվածի մասին անհապաղ տեղյակ կպահեն իրենց կառավարություններին: ■

ՄԱԿ-Ը 6,5 ՄԻԼԻՈՆ ԴՈԼԼԱՐԻ ՕԳՆՈՒԹՅՈՒՆ Է ՀԱՑՆԵԼՈՒ ՓԱԽՍՏԱԿԱՆՆԵՐԻՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆՈՒՄ ԵՎ ԱԴՐԲԵՋԱՆՈՒՄ

Առաջին անգամ լինելով ՄԱԿ-ը մարդասիրական օգնություն է ցուցաբերելու նախկին խորհրդային հանրապետություններից երկուսին՝ Հայաստանին եւ Ադրբեջանին, որտեղ, ինչպես երեկ հաղորդեց ՄԱԿ-ի փախստականների Բարձր կոմիսարիատի խոսնակուհին Ժնեւից, վաղահաս ձմեռը սպառնում է հատկապես խիստ կարիքի մեջ գտնվող փախստականներին: Վերջիններիս թիվը Հայաստանում նա գնահատեց 100 հազար, իսկ Ադրբեջանում 50 հազար: Սակայն հասկանալի է, որ Ադրբեջանի փախստականների մասին խոսելիս նա ակնարկեց միայն Լեռնային Ղարաբաղի փախստականներին, ինչը առիթ տվեց միջազգային լրատվական գործակալություններին հավելյալ բացատրություն տալու, թե գերազանցապես հայերով բնակեցված Լեռնային Ղարաբաղը «վիճահարույց անկլավ է Ադրբեջանի տարածքում»: ՄԱԿ-ի ներկայացուցիչն ավելացրեց, թե այդ օգնությունը կազմելու է 6,5 միլիոն դոլլար եւ բաղկացած է լինելու սննդեղենից, դեղորայքից, տաք ծածկոցներից, հեռահաղորդակցության միջոցներից եւ առաջին անհրաժեշտության այլ ապրանքներից: Նա չմոռացավ հիշեցնել, որ Լեռնային Ղարաբաղի կոնֆլիկտի հետեւանքով փախստական դարձած այդ մարդիկ, որոնց մեջ մեծ է թիվը ծերերի ու երեխաների, գտնվում են բոլորովին անպաշտպան վիճակում, մինչեւ 20 աստիճան ցրտի սպառնալիքի տակ: Խոսնակուհին հայտնեց նաեւ, թե Թուրքիան պատրաստակամություն է հայտնել օգնության բեռների տեղափոխման գործում իր աջակցությունը տալու:

Միեւնույն ժամանակ, ինչպես տեղեկացանք արտգործնախարարությունից, ՀՀ-ի եւ ՄԱԿ-ի սեպտեմբերի 17-ի կնքած պայմանագրի համաձայն դեկտեմբերի 3-ին Երեւան կժամանի ՄԱԿ-ի Երեւանի ներկայացուցիչ եւ գրասենյակի տնօրեն օրիորդ Թելմա Օ՛կան Սոլսրանանան եւ գրասենյակի աշխատակից, ՄԱԿ-ի զարգացման ծրագրի աշխատակից Յարիհանը: ■

Միջազգային

Միջազգային մարդասիրական օգնությունը Սոմալիին ռազմական միջոցներով

ՄԱԿ-ի գլխավոր քարտուղար Բուտրոս Ղալին Անվտանգության խորհրդին հանձնարարեց լիազորել ռազմական ուժի օգտագործումը Սոմալիի բնակչությանը սննդեղեն ու մարդասիրական այլ օգնություն ցույց տալու գործում, նկատի ունենալով, որ զինյալ խմբերն արգելակում են այն, որի հետեւանքով միլիոնավոր մարդիկ գտնվում են սովամահության անմիջական սպառնալիքի տակ: Հավանական է, որ Անվտանգության խորհուրդը նիստ կգումարի այսօր կամ վաղը, որոշում կայացնելու համար հարցի շուրջ: Մինչ այդ, ինչպես գրել էինք նախորդ համարում, նախագահ Բուշի վարչությունը խոստացել էր այդ նպատակով մի ամբողջ դիվիզիա (շուրջ 30 հազար մարդ) առաքել Սոմալի: Սակայն երեկ երեւան եկավ, որ ՄԱԿ-ի գլխավոր քարտուղարը նախընտրում է, որ այդ եւ միջազգային մյուս ուժերը (դրանց մաս կազմելու համաձայնություն է հայտնել նաեւ Ռուսաստանը) դրվեն ՄԱԿ-ի հրամանատարության տակ, մինչ ամերիկյան Պենտագոնը պահանջում է իր հրամանատարության տակ պահել իր զինվորներին: Ամերիկյան պաշտպանության նախարարությունից երեկ հաստատեցին, թե միջազգային ուժերի գործունեությունը Սոմալիում սահմանափակվելու է միայն մարդասիրական առաքելությամբ եւ ոչ թե քաղաքական:

Բոսնիայի հարցը Ջեդդայի համիսլամական ժողովում

Սաուդյան Արաբիայի Ֆահդ թագավորը երեկ Ջեդդայում բացեց Բոսնիա-Հերցեգովինայի իսլամ ազգաբնակչության վիճակին նվիրված իսլամական երկրների համաժողովին, որին ներկա էին շուրջ 50 երկրներից նախարարներ, ինչպես նաեւ ՄԱԿ-ի եւ եվրոպական համայնքի երկրների այդ հարցի գծով լիազոր ներկայացուցիչներ Սայրըս Վենսը եւ լորդ Օուենը: ՄԱԿ-ից եւ իսլամական երկրներից Բոսնիայի մահմեդականների համար ավելի մեծ օգնության պահանջից հետո Ֆահդ թագավորը վերջիններից պահանջեց զինվել «դիմագրավելու համար սերբերի եւ այլոց սպառնալիքը»: Իսլամական խորհրդաժողովի կազմակերպության կողմից նախաձեռնված նիստն անցավ Բոսնիայի մահմեդականներին դիմադրական ավելի մեծ օգնություն ցույց տալու կարգախոսի տակ, բայց ավելի շուտ կծառայի եվրոպական համայնքի երկրների վրա քաղաքական ճնշումն ուժեղացնելուն, որպեսզի [illegible] թույլ չտրվի եվրոպայում «իսլամական հենակետերի» չեզոքացումը:

Փեթընը որոշել է շարունակել ռամկավարացման գիծը

Հոնգկոնգի կառավարիչ Փեթընը երեկ շրջանի օրենսդիր մարմնի ժողովում հայտարարեց, թե տեղի չի տալու Չինաստանի սպառնալիքներին եւ շարունակելու է ռամկավարացման կուրսը, որին հակասող կամ արգելող ոչ մի տրամադրություն չկա Պեկինի եւ Լոնդոնի միջեւ 1990 թ. կնքված պայմանագրում, որը նախատեսում է 1997 թ. Հոնգկոնգը վերադարձնել Չինաստանին: Այնուամենայնիվ, ավելացրեց կառավարիչը, ինքը պատրաստ է «ավելի ճկուն» լինել Չինաստանի առաջարկությունների նկատմամբ: ■

Հայաստան

Սահմաններում հարաբերական հանգիստ

Հայաստանի պաշտպանության նախարարության լրատվական կենտրոնից տեղեկացնում են, թե ձմռան առաջին օրը հայ-ադրբեջանական սահմանագծում համեմատաբար հանգիստ է եղել: Դեկտեմբերի լույս 1-ի գիշերը Նախիջեւանի հանրապետության տարածքից առանձին ավտոմատային կրակոցներ են լսվել Եղեգնաձորի շրջանի Խաչիկ գյուղի պաշտպանական դիրքերի ուղղությամբ:

Միաժամանակ վկայակոչելով նույն աղբյուրները, «Սնարք» գործակալությունը հայտնում է, թե Մեղրու շրջանի մատույցներում նկատվում են ադրբեջանական բանակի մարտական տեխնիկայի եւ կենդանի ուժի մեծ կուտակումներ:

Իսկ ընդհանուր առմամբ ռազմական մասնագետներն այն կարծիքին են, որ հայ-ադրբեջանական սահմանում լարվածության թուլացումը կապված է եղանակի փոփոխության հետ, որը դժվարացնում է մարտական գործողությունները: ■

Ղարաբաղ

Լարվածության թուլացում

Ինչպես հայ-ադրբեջանական սահմանում, այնպես էլ Լեռնային Ղարաբաղում նկատվում է լարվածության որոշ թուլացում: Առայժմ հակամարտ կողմերը ձեռնպահ են մնում ռազմական լուրջ գործողություններից: Ինչպես հաղորդում է «Սնարք» գործակալությունը, դեկտեմբերի լույս 1-ի գիշերը Ադրբեջանի տարածքից գնդակոծվել են Մարտունու շրջանի Ճարտար եւ Հադրութի շրջանի Եղիլու գյուղերը: Հիշեցնենք, որ Ղարաբաղի հարավային այս շրջանների ուղղությամբ վերջերս նկատվում են ադրբեջանական բանակի մարտական տեխնիկայի եւ կենդանի ուժի մեծ կուտակումներ: ■

Հյուսիսային Օսիայի ԳԽ նախագահ Ախսարբեկ Գալազովը կողմ արտահայտվեց, որպեսզի ռեպրեսիաների ենթարկված ժողովուրդների իրավունքների վերականգնման մասին օրենքից դուրս հանվի տարածքային վերականգնման մասին հոդվածը:

Նա գտնում է, որ Ռուսաստանի ժողովրդական պատգամավորների 7-րդ համագումարը ԳԽ-ին պետք է հանձնարարի համապատասխան ուղղում մտցնել օրենքի մեջ: Գալազովը նշեց, որ տարածքային վերականգնման մասին հոդվածն «անհեթեթ է քաղաքական եւ չհիմնավորված իրավական տեսակետից»: Նա նշեց նաեւ, որ «այդ դրույթը հակասում է Ռուսաստանի սահմանադրությանը եւ Դաշնակցային պայմանագրին»: ■

Ամերիկյան «Խաղաղության կորպուսի» 40 կամավորներ կժամանեն Հայաստան

Ինչպես հաղորդեցին արտգործնախարարության լրատվական ծառայությունից, դեկտեմբերի 1-ին ՀՀ արտգործնախարարի տեղակալ Արման Նավասարդյանն ընդունեց Հայաստանում ամերիկյան «Խաղաղության կորպուս» կազմակերպության տնօրեն Ռոբերտ Մակֆենդոնին, որը վերջերս է նշանակվել ժամանել [illegible] ւան: Զրույցն ընթացավ երկու երկրների կառավարությունների միջեւ ստորագրված համաձայնագրի շրջանակներում «Խաղաղության կորպուսի» առաջիկա գործունեության շուրջ: Պարոն Նավասարդյանը կարեւորեց կազմակերպության գործունեությունը Հայաստանում եւ վստահեցրեց, որ նպաստավոր պայմաններ կստեղծվեն դրա համար: Ռոբերտ Մակֆենդոնը տեղեկացրեց, որ արդեն դեկտեմբեր ամսին Երեւան կժամանեն «Խաղաղության կորպուսի» 40 կամավորներ, որոնք իրենց գիտելիքներն ու փորձն անհատույց կփոխանցեն հայ գործընկերներին կրթության ու փոքր բիզնեսի բնագավառում: Կամավորների մեծ մասը կբնակվի հայկական ընտանիքներում, մոտիկից առնչվելով ժողովրդի կենցաղին, սովորույթներին, որը եւ կնպաստի հայ-ամերիկյան փոխըմբռնմանն ու բարեկամությանը՝ «Խաղաղության կորպուսի» նպատակներից մեկին: ■

ԼՈՍ ԱՆՋԵԼԵՍՈՒՄ ԿԼԻՆԻ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀՅՈՒՊԱՏՈՍ

Երեկ կայացած մամուլի ասուլիսում ՀՀ արտգործնախարարության գլխավոր քարտուղար Աշոտ Մանուկյանը ասաց, որ ինքն ԱՄՆ-ում հանդիպումներ է ունեցել պետքարտուղարությունում, որ բարձրացրել է Հայաստանում ԱՄՆ-ի դեսպանության կողմից մուտքի վիզաներ տալու հարցը: Պետքարտուղարությունում խոստացել են, որ մինչեւ [illegible] ծառայողա- դեկտեմբերի 15-ը [illegible] կան եւ դիվանագիտական անձնագրերով, իսկ գարնանից նաեւ սովորական [illegible] անձնագրերով վիզաներ տալու հարցը: Իսկ մինչ [illegible] պայմանավորվածու- [illegible] նաեւ ԱՄՆ-ի [illegible] թյուն է ձեռք բերվել [illegible] վարների [illegible] սական դեսպանության դեկ- [illegible] հետ, որ մինչեւ Հայաստանի դեսպանության ամբողջական աշխատանքների [illegible] անցնելը Ռուսաստանի դեսպանությունը [illegible] սպասարկի նաեւ [illegible]: Պրն. Մանուկյանը նշեց, որ [illegible] Ուկրաինայի եւ Ռուսաստանի, հայկական դեսպանությունը գտնվում է սուղ վիճակում: «Մոտ ապագայում հնարավոր է, որ Լոս Անջելեսում Հայաստանը կունենա գլխավոր հյուպատոս», եզրափակեց պրն. Մանուկյանը: ■

digitised by A.R.A.R.@

Մայրաքաղաք

ԻՆՉՈՒ ՉԻ ՁԵՎԱՎՈՐՎՈՒՄ ԵՐՔԱՂԽՈՐՀՐԴԻ ԳՈՐԾԿՈՄԸ

Պատասխանում են պատգամավորները

Քաղխորհրդի գործկոմի ձեւավորման հարցը մտել է փակուղի: Խորհրդի որոշմամբ դադարեցվեց պաշտոնակատարների գործունեությունը եւ նախագահին արգելվեց կարգադրություններով գործել: Մնացին Երեւանն իր բազում հոգսերով եւ քաղաքագլուխը՝ դրանց դեմ հանդիման: Գործկոմի ձեւավորման հարցը երկարաձիգ քննարկումների եւ շահարկումների առարկա է դարձել: Որոշ պարզաբանումներ մտցնելու նպատակով դիմեցինք քաղխորհրդի մի քանի պատգամավորների:

— Ի՞նչն է խանգարում գործկոմի ձեւավորմանը եւ ո՞րն է խորհրդարանական այս ճգնաժամի պատճառը:

Ռոբերտ Այվազյան. *«Համագործակցություն» խմբավորում.* Խորհուրդներն ընտրվել են մաժորիտար սկզբունքով, բացակայում էր քաղաքական պայքարի փորձը, չկային մասնագիտական գիտելիքներ: Հենց մասնագիտական մակարդակի պակասն էլ հանգեցրել է իշխանության եւ գործադիր մարմինների գործունեության ճգնաժամին: Նախագահի առաջարկած գործկոմի կազմի թեկնածուների ցուցակը մի քանի անգամ մերժվել է խորհրդի կողմից: Սակայն դա չի նշանակում, թե խորհուրդը դեմ է գործկոմի ձեւավորմանը: Այդ ընդդիմությունն ինքնանպատակ չէ եւ ոչ էլ ապռոակոհիվ է (ինչպես ոմանք որակում են): Մենք համաձայն ենք գործկոմի կազմ ընտրել դրսից, չափանիշը պետք է լինի մասնագիտական հմտությունը:

Ռաֆիկ Մկրտչյան. Պատճառն այն է, որ գործկոմում չկան այնքան աթոռներ, որքան այստեղ նստած պատգամավորների թիվն է: Յուրաքանչյուր պատգամավոր իրեն տեսնում է մի պաշտոնում եւ այդ երազների չիրականանալուց վրդովվում: Թե չէ ժողովրդի վիճակով, ձմռան դժվարություններով ոչ ոք չի մտահոգվում:

Մախիթ Մանասյան. *«Մայրաքաղաք» խմբակցություն.* Ժամանակին ստեղծվել էր գործկոմ, եւ խորհուրդը համոզված էր, որ նախագահն ինքը պիտի հավաքագրի իր թիմը, քանի որ ինքն է աշխատելու տվյալ մարդկանց հետ: Սակայն ժամանակը ցույց տվեց, որ նա մարդկանց հետ աշխատել չգիտի: Ինչո՞ւ կարճ ժամանակում ցրվեց այդ թիմը, ինքը հեռացրեց, թե հեռացան, էական չէ: Կարեւորը փաստն է: Քաղաքի գլխավոր ճարտարապետի հարցում խորհուրդը չորս անգամ մերժեց թեկնածությունը, սակայն քաղաքագլուխը հայտարարեց, թե միեւնույնն է, այս մարդը պետք է աշխատի նախատեսված տեղում: Այժմ մի քանի տարի անց ինքն է ստիպում այդ անձնավորությանը հեռանալ: Բացի այդ, իր առաջարկած թեկնածուներն արդեն դրսեւորել են իրենց ունակությունները աշխատանքում, ծրագրային ելույթներ են ունեցել, հանձնաժողովների մի մասը բացասական կարծիք է հայտնել: Սակայն նախագահը համառորեն իրենն է պնդում: Այս ընթացքում նույն թեկնածությունները բազմիցս ներկայացնելու փոխարեն Համբարձում Գալստյանը պիտի հետեւություններ աներ եւ նոր թեկնածուներ առաջարկեր:

Վահագն Խաչատրյան. Գործկոմը չի ձեւավորվում, քանի որ նախագահն անլուրջ վերաբերմունք է ցուցաբերում: Բռնկումները, անզուսպ տոնը, քամահրանքը խորհրդի նկատմամբ վկայում են, որ նրան ոչ խորհուրդն է պետք, ոչ էլ գործկոմը: Նրա ողջ կեցվածքը հուշում է, որ գործկոմի ձեւավորման խափանումը բոլորովին չի մտահոգում նրան, ընդհակառակը, շատ ձեռնտու պայմաններ է ստեղծում միանձնյա գործունեության համար: Բացի դրանից, ամեն ինչ հանգում է մասնագիտական կարողությունների պակասին: Նշենք նաեւ, որ նախագահը անօրինական մեթոդներով է գործում առանց խորհրդի համաձայնության պաշտոնակատարներ, վարչության եւ բաժնի պետեր է նշանակում:

Ղուկաս Մեհրաբյան. *ՀՀՇ խմբակցություն.* Պատճառը գործող օրենքների ոչ լիակատարությունն է: Պարզեմ միտքս: Գործկոմում պետք է աշխատի ոչ թե որեւէ մեկի թիմը, այլ օրենքով խիստ սահմանափակված գործունեության շրջանակներում գործող անձինք: Պետք է ոչ թե մարդիկ ընտրվեն եւ հետո դրանց համար աթոռներ, այլ որոշակի գործունեության շրջանակներին համապատասխան մասնագետներ: Այսօր խորհրդի նիստերը վերածվել են շոուի: Օրեր շարունակ նույն խորհրդակցություններն ու վեճերն են, նույն աթոռակռիվները: Սակայն նախագահին ու ողջ գործկոմը փոխելուց հետո էլ ոչ մի էական բան չի փոխվի, քանի որ մենք պատրաստ չենք դրան ոչ գիտելիքների, ոչ էլ հոգեկան ազատության առումով: Ժամանակին ես առաջարկում էի ոչ թե հինգ տարով գործկոմ ստեղծել, այլ այս անցումային շրջանի համար մեկ տարով, քանի որ համոզված էի՝ ստեղծված գործկոմը երկար չի աշխատելու: Այժմ էլ, քանի դեռ կատարելագործված օրենքներ չունենք, վիճակը նույնը կմնա:

Ա. Օ.

Կրթություն

ՊՍՏՄ-ն աշխատում է պաշտպանության համար

Պաշտպանական սպորտային-տեխնիկական միությունը (այսպես է կոչվում այժմ նախկին ԴՕՍԱԱՖ-ը) մեծ փորձ ունի երիտասարդության ռազմաքաղաքական դաստիարակության բնագավառում: «Ազգ»-ի թղթակցի հետ զրուցելիս ՊՍՏՄ-ի կենտրոնական խորհրդի նախագահ, գնդապետ Ռաֆայել Կարապետյանը նշեց, որ հարկադիր դադարից հետո ՊՍՏՄ-ն նորից գործունեություն է ծավալել:

Նրա խոսքերով, արդեն գործում են 19 դպրոցներ, որոնցից 18-ը (բացի ավիացիոն ակումբից) կադրեր են պատրաստում ազգային բանակի համար: Դպրոցներում պատրաստվում են տարբեր տեխնիկայի վարորդներ, ռադիոլոկացիոն ծառայության մասնագետներ: Գնդապետը նշեց, որ աշնանային զորահավաքին արդեն ներգրավվել են այդ դպրոցների 500 շրջանավարտներ: Դրանք հիմնականում վարորդներ են:

Կարապետյանը նշեց, որ լավագույն դպրոցներից մեկը Երեւանի Համազասպ Բաբաջանյանի անվան դպրոցն է: Այստեղ այլ մասնագիտություններից բացի սովորեցնում են զրահամեքենաների վարորդի մասնագիտություն, որն այսօր այդքան անհրաժեշտ է: ■

ԼՂՀ ԳԽ նախագահը նորից Հայաստանում

Երեկ Երեւան ժամանեց ԼՂՀ ԳԽ նախագահի պաշտոնակատար Գեորգի Պետրոսյանը: Հայաստանում ԼՂՀ ներկայացուցչությունում նրա այցի նպատակների մասին շտապողական մեկնաբանություններ տալուց հրաժարվեցին:

Ադրբեջան

Ճնշում Թուրքիայի կառավարության վրա

Ադրբեջանում Թուրքիայի դեսպանատան առաջին քարտուղար Մեհմեդ Ալի Բայարի հաղորդման համաձայն, հանրապետության արտգործնախարարությունը Թուրքիայի կառավարությունից պարզաբանումներ է խնդրել թուրքական մամուլի այն հաղորդումների առնչությամբ, թե Անկարան էլեկտրաէներգիա է մատակարարելու Հայաստանին: Մեհմեդ Ալի Բայարը «Խաբար-սերվիս» գործակալության թղթակցի հետ զրուցելիս հայտարարել է, թե իր երկրի կառավարությունը մտադիր չէ էլեկտրաէներգիա մատակարարել Հայաստանին, քանի դեռ վերջինս ներգործուն միջոցներ չի ձեռնարկել ղարաբաղյան կոնֆլիկտի կարգավորման ուղղությամբ:

Սահմանները հանձնվում են ԱԱՆ-ին

Ադրբեջանի կառավարության որոշմամբ պետական սահմանի պաշտպանության կոմիտեն հանձնվել է հանրապետության ազգային անվտանգության նախարարության տնօրինությանը եւ այսուհետեւ կկոչվի ԱԱՆ-ի սահմանապահ զորքերի վարչություն: Այդ մասին հայտնելով «Խաբար-սերվիս» գործակալության թղթակցին, գերատեսչության մամուլի ծառայությունում նշեցին, թե կոմիտեի եւ նախարարության անջատման փորձն իրեն չի արդարացրել:

Ռուսական պահականավերն Ադրբեջանին

Աշերոնյան ծոցում տեղաբաշխված Դաշնակցային Ռուսաստանի սահմանապահ զորքերի պահականավերի առանձին բրիգադը հանձնվել է Ադրբեջանի իրավասությանը: Ինչպես «Խաբար-սերվիս» գործակալության թղթակցին հայտնեցին ազգային անվտանգության նախարարության սահմանապահ զորքերի վարչությունում, դրանով իրագործվում են Ռուսաստանի եւ Ադրբեջանի այն պայմանավորվածությունները, որոնց համաձայն հյուսիսային հատվածի սահմանապահ զորամասերի դուրսբերումը պետք է ավարտվի 1993 թ. գարնանը, ինչն ընթանում է ըստ սահմանված գրաֆիկի:

Թյուրքական մշակույթի համաժողով Բաքվում

Նոյեմբերի 30-ի երեկոյան Բաքվում իր աշխատանքն սկսեց թյուրքական պետությունների մշակույթի նախարարների երկրորդ հանդիպումը: Ինչպես «Թուրան» գործակալության թղթակցին հայտարարեց Ադրբեջանի մշակույթի նախարար Փոլադ Բյուլ-բյուլ Օղլին, ադրբեջանական կողմն ակնկալում է, որ նման հանդիպումները կանոնավոր ու ավանդական կդառնան եւ կնպաստեն թյուրքական ժողովուրդների մերձեցմանը եւ մշակույթի գործիչների համախմբմանը: Հանդիպման ժամանակ, որը կտեւի մինչեւ դեկտեմբերի 3-ը, սպասվում է մշակույթի բնագավառի համագործակցության վերաբերյալ փաստաթղթերի …րկում եւ ստորագրում:

Օտարերկրյա վարկեր մասնավոր սեկտորին

Մոտակա 5 տարիների … Ադրբեջանին … …բացվում …ատկացվող օտարերկրյա վարկերի չափը կարող է հասնել 30 միլիարդ դոլարի, «ԻՖ»-ին տված հարցազրույցում ասաց հանրապետության պետական քարտուղար Փանահ Հուսեյնովը: Նրա խոսքերով, վարկերը կօգտագործվեն միայն մասնավոր սեկտորում: «Դրանով մենք հույս ունենք կտրուկ նվազեցնել պետական սեկտորի բաժինը հանրապետության ընդհանուր համախառն արտադրանքի մեջ», նշեց պետքարտուղարը: ■

Էներգիա

Ճգնաժամը կտրուկ միջոցառումներ է պարտադրում

Հերթական անգամ ձմեռը Հայաստանին կանգնեցրեց մի շարք այնպիսի խնդիրների առաջ, որոնց հաղթահարումը գերմարդկային ճիգեր է պահանջելու: Վառելիքաէներգետիկ աննախադեպ ճգնաժամը ստիպում է ոչ միայն վերլուծել դրա առաջացման օբյեկտիվ եւ սուբյեկտիվ պատճառները եւ փնտրել-գտնել մեղավորներին, այլեւ դրա հաղթահարման նպատակով կտրուկ միջոցառումներ ձեռնարկել: Իսկ այն, որ նման միջոցառումներն անհրաժեշտ են, անկասկած է: Այլ հարց է, որ ձմռանն ավելի լավ նախապատրաստվելու դեպքում դրա անհրաժեշտությունը կարող էր եւ չլինել:

Ի՞նչ է առաջարկում Հայաստանի էներգետիկայի եւ վառելիքի նախարարությունը: Ամենից առաջ՝ վառելիքաէներգետիկ համալիրում հայտարարել արտակարգ վիճակ: Էլեկտրաէներգիա ստանալու իրավունք տալ միայն բնակչությանը եւ այն ձեռնարկություններին, որոնք կառավարության կողմից էլեկտրաէներգիայի օգտագործման չափաքանակի թույլտվություն ունեն: Նախատեսվում է բնակելի շենքերից եւ հիմնարկներից անջատել բոլոր կողմնակի կամ այլ կերպ ասած «լեւի» գծերը, դադարեցնել բոլոր ուսումնական հաստատությունների, նախագծային եւ գիտահետազոտական ինստիտուտների, կինոթատրոնների, ժամանցի այլ օբյեկտների աշխատանքը, հեռուստատեսային եթերային ժամանակը նվազեցնել մինչեւ 3 ժամի, արգելել բոլոր տեսակի կաբելային հեռուստատեսությունները եւ այլն:

Նախարարության առաջարկած Հայաստանի կառավարության որոշմամբ նախատեսվում է նաեւ, որ բոլոր նախարարությունները, գերատեսչությունները եւ տեղական խորհուրդները պետք է անջատեն այն բոլոր ձեռնարկությունների էլեկտրամատակարարումը, որոնք կառավարության կողմից հատուկ չափաքանակի թույլտվություն չունեն: Երկաթուղիներից եւ մետրոպոլիտենից անջատվելու են բոլոր այն ձեռնարկությունները, որոնք անմիջական կապ չունեն դրանց անխափան աշխատանքի հետ: Տեղական խորհուրդների գործկոմները պետք է երկու օրում ներկայացնեն հասարակական սննդի եւ առեւտրի այն օբյեկտների նվազագույն ցուցակը, առանց որոնց բնակչության կենսապահովումն անհնար է: Երկու օրում պետք է ճշտվեն նաեւ այն օբյեկտները, որոնք երկկողմանի սնուցման իրավունք ունեն (այլ կերպ ասած՝ հովհարաձեւ անջատումներին չեն ենթարկվում):

Նախատեսվող միջոցառումները բավականին խիստ են, եւ բնականաբար դրանց կիրառման համար անհրաժեշտ են նաեւ բավականին խիստ … պես, խախտումների համար նախատեսվում են շոշափելի տուգանքներ եւ հետաքրքիրն այն է, որ տուգանքների 10 տոկոսը նախատեսվում է թողնել նախարարությանը՝ հետագա ծախսերի, ինչպես նաեւ տուգանումներ իրականացնող տեսուչների համար: Որոշ խախտումների դեպքում գանձված տուգանքները մուծվելու են հանրապետության բյուջե:

Ինչպես տեղեկացանք Հայաստանի էներգետիկայի եւ վառելիքի փոխնախարար Էդուարդ Արզումանյանից, որոշման նախագիծն արդեն երեկ ներկայացվել է Հայաստանի վարչապետ Խոսրով Հարությունյանին, ով էլ իր հերթին հայտնել է իր նկատառումները եւ վերադարձրել մշակման:

ԱՐԱՄ ԱՐՂՈՒԹՅԱՆ

Իշխանություն

Մշակույթի շենքերի վրա համատարած գրոհ

Օրեր առաջ «Ազգ»-ն անդրադարձավ թատերական գործիչների միության խնդրին. նրանք բողոքում են իրենց հաշվեկշռում գտնվող շենքը ֆրանսիական դեսպանությանը տրամադրելու կառավարության մտադրությունների դեմ:

Երեկ արտասահմանյան երկրների հետ մշակութային կապերի եւ համագործակցության հայկական ընկերության (ԱՕԿՄ) նախագահության հրավիրած մամուլի ասուլիսը նույն հարցին էր վերաբերվում:

ԱՕԿՄ-ի համանախագահներ Գեորգի Ջաֆրոյանը եւ Հենրիկ Իգիթյանը, ինչպես նաեւ նախագահության անդամներ Նորա Հակոբյանը, Արմեն Հովհաննիսյանը, Վլադիլեն Բալյանն իրենց խոսքում ընդգծելով 1944 թ. ստեղծված եւ մշտապես Աբովյան 3 հասցեում գտնված մշակութային այդ կազմակերպության հայ ժողովրդի արվեստը այլ երկրներում ներկայացնելու գործում մինչեւ այժմ կատարած դերը, ինչպես նաեւ ակնկալվելիք աշխատանքը ժողովրդական դիվանագիտության բնագավառում, գտնում էին, որ շենքն այլ նպատակների տրամադրելու կառավարության մտադրություններն առնվազն սխալ են:

Պարզվեց, որ շենքի հարմարությունները … նպատակով ԱՕԿՄ են այցելել երկու տարբեր՝ մեկը գերմանական դեսպանության, մյուսը «Հայաստան» համահայկական հիմնադրամի համար տարածք փնտրող հանձնաժողով:

Ասուլիսում հայտարարվեց, որ իշխանությունները նկարիչների միության շենքի նկատմամբ նույնպես նմանատիպ նկրտումներ ունեն: Հաշվի առնելով այս հանգամանքը եւս, ելույթ ունեցողները եզրակացնում էին, որ Հայաստանի ղեկավարությունը միտումնավոր անտանելի պայմաններ է ստեղծում իրենց նկատմամբ քննադատաբար տրամադրված հանրապետության ստեղծագործող մտավորականության համար:

Թեեւ կառավարությունը վերցրածի փոխարեն նոր շենքեր է առաջարկում, սակայն դրանք հիմնական վերանորոգման կարիք ունեցող կառույցներ են: Իսկ դա … նշանակում … է … ֆի… լուրջ դժվարություններ ունեցող մշակութային …ներ… միությունների … կամ հավելի չեն … նման փոխատեղումների հետեւանքները, կամ այդ քայլով փորձում են հասարակական կարծիքից թաքցնել իրենց իրական մտադրությունները:

ՅՈՎՍԵՓ ՊՈՂՈՍՅԱՆ

Աշոտ Բլեյանը բաց նամակ է հղել Լեւոն Տեր-Պետրոսյանին

Երեկ կայացած մամուլի ասուլիսում ԳԽ պատգամավոր Աշոտ Բլեյանը կրկին անդրադառնալով իր առաքելությանը եւ պատասխանելով լրագրողների հարցադրումներին, հայտարարեց, թե ինքը մի բաց նամակ է հղել հանրապետության նախագահ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանին, ուր ոչ միայն չի համաձայնվում իրեն «ծայրահեղ պացիֆիստ» անվանելու, այլեւ պաշտպանության նախարար Վազգեն Մանուկյանի ելույթի որոշ դրույթների հետ: Նամակագիրը նախագահին … ջարկում է … *«…արժանապես հասկանալ…թյուն մտցրեք. պատերազմի՞ց եք, մեզ խորհրդարան ձեր առաջարկով, հայտարարեք այդ պատերազմը … բեջանին: Ես ամենայն … Ադր-խանատվությու… …յն պատասխա-նատուն …ոք կկատարեմ իմ …րենիի ծնկածմամբ…»:* ■

digitised by A.R.A.R.@

Շրջակայք

ԲՆՈՒԹՅՈՒՆՆ ԱՆՃՇՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ՉԻ ՀԱՆԴՈՒՐԺՈՒՄ

Մի քանի տվյալներ հանրապետության էկոլոգիական վիճակից

Հանրապետության էկոլոգիական վիճակը մասնագետների կարծիքով առերևույթ կարծես «բարելավվել» է, շնորհիվ... արդյունաբերության եւ տրանսպորտի կաթվածահար վիճակի: Բարելավում արձանագրում են նաեւ վերջին շրջանում Հայաստան ժամանած արտասահմանյան մասնագետները, մասնավորապես նոյեմբերի 20-24-ը Երեւանում համաժողովի հրավիրված մասնագետները: Սակայն, ինչպես կանաչների նախագահ Հակոբ Սանասարյանն է նշում, արդյունաբերության դադարդուրդի հետեւանքով բարելավված էկոլոգիական վիճակն ի չիք է դառնում տրանսպորտային արտանետումներից. խառնուրդներն այնքան շատ են, որ այրվող վառելիքը միայն դայմանականորեն կարելի է վառելիք անվանել:

Բնապահպանական միջոցառումների նկատմամբ հսկողությունն իրականացնում են բնության եւ շրջակա միջավայրի պահպանության նախարարության կառուցվածքները, որոնց քանակն անցնում է մեկ տասնյակից: Դրանք են զանազան վարչություններ՝ մթնոլորտի, բուսական եւ կենդանական աշխարհի պահպանության եւ հատուկ պահպանվող տարածքների, տեսական էկոլոգիական փորձաքննության, հողերի եւ ընդերքի, Երեւանի տարածքի բնապահպան հսկողության, ձկան պաշարների պահպանման, էկովիճակի մասին տվյալների բանկի մշակման եւ հավաքման կենտրոնը, հիդրոօդերեւութաբանության վարչության աղտոտվածության դիտարկման կենտրոնը, վարչությունը: Բնապահպանական ահազանգեր ընդունելու եւ միջամտելու նպատակով հանրապետական եւ միջշրջանային մասնագիտացված տեսչություններում մշտական հերթապահություններ են կազմակերպված (Երեւանի բնակիչների համար 53.48.82 հեռախոսահամարով):

Խոշոր արդյունաբերական ձեռնարկությունների կողմից փորձաքննության համար ներկայացվում են մթնոլորտային օդի պահպանության մասին հաշվետվություններ, որոնց վերլուծությունից էլ պարզվում է տվյալ ձեռնարկությունների մթնոլորտին հասցրած վնասի չափը: Միաժամանակ ձեռնարկությունները ներկայացնում են սահմանային թույլատրելի արտանետումների չափերը սահմանող նախագծեր, որոնք հաստատվում եւ վերահսկվում են:

Տեսչությունների կողմից կատարվում են ձեռնարկություններում բնապահպան միջոցառումների կատարման ստուգումներ: Այդ ստուգումների հետեւանքով 1992 թ. առաջին եռամսյակի ընթացքում բնապահպան օրենքների խախտման համար տուգանվել են 67 պաշտոնատար անձինք մոտ 7 հազար ռ. գումարով, երկրորդ եռամսյակում արդեն տուգանվողների թիվը 148 է, իսկ տուգանքի չափը՝ մոտ 18 հազար ռ.: Առաջին երեք ամիսներին բնությանը պատճառած վնասի համար կազմվել է երեք արձանագրություն 32 հազար ռուբլի չափով: Տուգանվողների մեջ են Նոր Խարբերդի բուժնախաձական ֆաբրիկան արտահոսող ջրերի բարձր աղտոտվածության պատճառով, Հրազդանի ցեմենտի գործարանը համազարկային արտանետումներ կատարելու համար եւ Նաիրիի շրջանի Նոր Երզնկա ավանը Քասախ գետը կեղտաջրեր լցնելու համար:

Երկրորդ եռամսյակում արդեն տուգանվողների թիվն ու տուգանքների չափերն աճում են: Կազմվել է վնասի հատուցման 11 արձանագրություն 7 մլն-ից ավելի գումարի չափով: Տուգանվողների թվում են Հրազդանի ցեմենտի գործարանը, Երեւանի գինու գործարանը, «Հայէլեկտրամեքենա» միավորումը, Հրազդանի ջէկը, «Մոնոլիտ» շինանյութերի կոմբինատը, Մասիսի շրջանի նավթաբազան, Արտաշատի հացի գործարանը, «Սեւան» շինտրեստի ՇՄՀ-ն, Մեղրիի ավտոճանապարհային միավորումը, Էջմիածնի 2 ԱՏՁ-ն: Սակայն ամենամեծ վնասն այս շարքում հասցրել է Երֆաղխորհրդի կոյուղու արտադրական վարչության տնտեսությունը, որը ջրային ավազանն աղտոտելու համար տուգանվել է 6 մլնից անցնող գումարով:

Կեղտաջրերի մաքրման կայանները, որ բավական բարդ ու նուրբ կառուցվածք ունեն, հովհարային անջատումներից տուժելի վնասներ են կրում: Դրանք մեկ անգամ անջատումից շարքից դուրս են գալիս եւ վերականգնվելու համար արդեն ամիսներ են պահանջվում: Կեղտաջրերի կենսաբանական մաքրման կայանների աշխատանքի տեխնոլոգիական ռեժիմների պահպանման համար անհրաժեշտ է 145.460 կՎտ/օր էլեկտրաէներգիա, որի անընդմեջ մատակարարման դեպքում միայն կապահովվի կայանների անխափան աշխատանքը:

Ջրային պաշարների ռացիոնալ օգտագործման եւ պահպանության աշխատանքներին նախարարությունում մեծ ուշադրություն են դարձնում: Այդ առթիվ բավական անհանգստացնող էր Կեչուտի ջրամբարը նավթամթերքներով աղտոտվելու փաստը: Չէ՞ որ Արփա-Սեւան թունելով այդ աղտոտված ջուրը լցվում էր Սեւանա լիճ, ավելի սրելով լճի էկոլոգիական վիճակը: Այժմ կազմվել է վնասի փոխհատուցման արձանագրություն (թեեւ ռուբլիներով չէ որ պիտի փոխհատուցվի առանց այն էլ հիվանդ Սեւանին հասցված վնասը) եւ հսկողություն է սահմանված դեպի լիճ հոսող ջրի որակական կազմի նկատմամբ: Մակերեսային ջրերի աղտոտվածության ուսումնասիրություններ են կատարվել Հրազդան, Մարմարիկ, Քասախ, Սեւջուր եւ Դեբեդ գետերից, Սեւանի ավազանի բոլոր գետերից եւ Սեւանից վերցված նմուշների հիման վրա: Պատկերը խիստ անհանգստացնող է. Հրազդան գետում, Երեւանից ներքեւ հատվածում դիտվել է նիտրիտների նորմաների գերազանցում 24 անգամ, ամոնիումի իոններինը 18 անգամ: Դեբեդում նիտրիտների թույլատրելի սահմանները գերազանցում են 8 անգամ, ամոնիումի իոնները 13.5 անգամ, Գորիս եւ Սեւջուր գետերում նիտրիտները գերազանցել են 9.6 անգամ: Սեւջուրում պղնձի նորմերը գերազանցել են 23.2 անգամ, ամոնիումի իոնները 5 անգամ: Մյուս բոլոր գետերում պղնձի պարունակությունը գերազանցել է 12-16 անգամ:

Երրորդ եռամսյակում օդային ավազանի ուսումնասիրությունները ցույց են տվել, որ ամենաբարձր աղտոտվածությունն առկա է Երեւանում՝ ֆորմալդեհիդի թույլատրելի չափերը գերազանցվել են 14.7 անգամ, ազոտի երկօքսիդինը 3.2 անգամ, փոշունը 2.7, ազոտի օքսիդինը՝ 2 եւ այլն: Վանաձորում ազոտի երկօքսիդի չափերը գերազանցվել են 1.8 անգամ, փոշունը՝ 1.3 անգամ, Հրազդանում փոշու չափը գերազանցվել է 2.7 անգամ, ազոտի երկօքսիդինը 1.5 անգամ: Արարատ եւ Ալավերդի քաղաքներում բոլոր ցուցանիշները ցածր են թույլատրելի նորմերից: Փոխարենը Ալավերդու նախկին լեռնամետալուրգիական կոմբինատի տարածքում եւ մնացած պարունակող թափոնների թաղման վայրերում բնապահպան լուրջ միջոցառումների կարիք կա, որոնց կապակցությամբ առաջարկների փաթեթ է ներկայացվել կառավարության հաստատմանը: Թափոնների թաղման հարցում չլուծված խնդիրներ կան նաեւ ատոմակայանի թափոնների գերեզմանոցի տեղի հետ կապված: Ռադիոակտիվ թափոնների թաղման հարցի լուծումը խիստ կարեւոր է եւ բացառապես ատոմակայանի խնդիրը չէ՝ ցածր ակտիվության ռադիոակտիվ թափոններ ստացվում են նաեւ այլ օբյեկտներում, օրինակ՝ առողջապահական: Սակայն խնդրի լուծումը հրատապ է եւ արագ վճռման կարոտ, մանավանդ հայկական ատոմակայանի վերագործարկման որոշումից հետո:

Հանրապետության էկովիճակի այս թռուցիկ պատկերը մեզ՝ այս օդը շնչողներիս ու ջուրը խմողներիս բոլորովին հանգստանալու հիմքեր չի տալիս: Ընդհակառակը հիշեցնում է, որ մեր առօրյա հոգսերի մեջ բնությունը մոռանալը, նրա պարիքներն անխնա սպառելը բնաշխարհի ճնուղղելի խեղումների կհանգեցնի, որը շտկելու համար արդեն շատ ճիգ ու ջանք կպահանջվի:

ԱՐՄԻՆԵ ՕՀԱՆՅԱՆ

Գրքեր

«Հայկական 20 պատմվածքներ» արաբերենով

Սիրիայի արաբ գրողների միության Հալեպի մասնաճյուղի եւ Հալեպի հայկական մշակութային միությունների նախաձեռնությամբ, նաեւ ՀԲԸՄ աջակցությամբ այս տարվա գարնանն արաբերեն լեզվով լույս տեսավ «Հայկական 20 պատմվածքներ» խորագրով հատորը: Այս հատորը, որ արաբ ընթերցողին ծանոթացնում է հայ գրականությունից ընտրված էջերին, իրականացվել է Լուսի Գասպարյանի եւ Հասան Գալլոյի թարգմանության շնորհիվ: Գրքի նախաբանը գրել է արաբ ականավոր բանաստեղծ եւ վիպասան Վալիդ Իխլասին, ուր մասնավորապես ասված է հետեւյալը. «Այս հատորը, որը պարունակում է հայկական պատմվածքների գեղեցիկ նմուշներ, առաջինն է իր տեսակի մեջ: Այս պատմվածքներում պատկերված է հայի առօրյա կյանքը, որը մեզ առիթ է տալիս ուսումնասիրելու հայերի պատմությունն իր դյուցազներգություններով, հեքիաթներով, երազներն ու ծգտումները: Այս պատմվածքների հերոսները հայեր են, որոնք կապված են մարդասիրությանը եւ համամարդկային աշխարհին»:

Ուսումնասիրությունն ամփոփ կերպով ներկայացնում է հայ պատմվածքը 1915-ից մինչեւ այսօր, Հայաստանում եւ սփյուռքում: Ուսումնասիրվում են յուրաքանչյուր հեղինակի գրական յուրահատկությունները, ոճը, ընտրած միջավայրը, պատրած շրջանի առանձնահատկությունները եւ դասակարգային շերտավորումը: Յուրաքանչյուր պատմվածքից առաջ զետեղված է հեղինակի կենսագրականը:

Պատմվածքների այս հատորն ունի երկու բաժին: Առաջին բաժինը հատկացված է սփյուռքահայ հետեւյալ ութ հեղինակներին՝ Համաստեղ («Տափան Մարգար»), Բենիամին Նուրիկյան («Մաշած ավել»), Արամ Հայկազ («Հրավերի մը պատմությունը»), Շահան Շահնուր («Պճեղ մը անուշ սիրտ»), Զարեհ Որբունի («Տիկ. Փեփրոնեի դեղձանիկները»), Սիմոն Սիմոնյան («Բեռնակիր Օհան»), Արմեն Դարյան («Խարիսխեն հեռու») եւ Ռոբեր Հասսեճյան («Մարդը եւ իրենց մենության մասին»):

Երկրորդ մասում տրված են հետեւյալ հայաստանցի գրողները՝ Ստեփան Զորյան («Ձիհորի մոտ»), Վահան Թոթովենց («Ուղտը»), Ակսել Բակունց («Միրհավ»), Սերո Խանզադյան («Սպիտակ գառը»), Վիգեն Խեչումյան («Սրնգի վարպետը»), Սերգ Ավագյան («Հարավային տենդը»), Վարդգես Պետրոսյան («Մոր տունը»), Զորայր Խալափյան («Թթենին»), Մուշեղ Գալշոյան («Կանչը»), Մանուկ Մնացականյան («Կնանիք»), Հրանտ Մաթեւոսյան («Կանաչ դաշտը»), Հովհաննես Մելքոնյան («Բաղնիքը»): Գրքի շապիկի վրա տպված է Մարտիրոս Սարյանի գունավոր կտավներից մեկը: Մոտ ժամանակներս հայերեն լեզվով լույս է տեսնելու 20 արաբական պատմվածքների մի հատոր, որն արաբերենից թարգմանել է դոկտ. Պողոս Սարաճյանը: Նա հայտնի արաբագետ է, տաղանդավոր թարգմանիչ եւ Հայաստանի ԱԳՆ արաբական երկրների բաժնի վարիչը: ■

ԱԳՆ

ԱՊՀ կանոնադրությունը կստորագրվի դեկտեմբերի 15-ին

Այդ մասին երեկ կայացած մամուլի ասուլիսում հայտարարեց Հայաստանի արտգործնախարարի մամուլի քարտուղար Արման Կիրակոսյանը: Նա անդրադարձավ նոյեմբերի 27-ին Մինսկում անցկացված ԱՊՀ արտաքին գործերի եւ արդարադատության նախարարների տեղակալների հանդիպմանը, որի ժամանակ ստորագրվել է ԱՊՀ կանոնադրության նախագծի փաստաթուղթ, որն էապես տարբերվում է նախորդներից: Պրն. Կիրակոսյանի կարծիքով, այդ փաստաթղթի ստեղծմանը մեծ մասնակցություն են ունեցել հատկապես Հայաստանի, Բելառուսի եւ Ռուսաստանի փորձագետները:

Արտգործնախարարի մամուլի քարտուղարը հայտարարեց, որ նոր փաստաթուղթը բավարարում է Հայաստանին, քանի որ առաջին կետում նշվում է ժողովուրդների ինքնորոշման իրավունքի մասին:

Դրա հետ մեկտեղ հանվել են բոլոր այն կետերը, որոնք վերաբերել են ընդհանուր օրենսդրական դաշտ ստեղծելուն: Եղել են պետություններ, որոնք չեն համաձայնվել այս կամ այն հոդվածին, բայց նրանց իրավունք է վերապահվում վավերացման ընթացքում հանդես գալ համապատասխան հայտարարությամբ: Օրինակ, Ուկրաինան դեմ է եղել ռազմական պարտավորությունների եւ ազգամիջյան կոնֆլիկտների խաղաղ լուծմանը մասնակցելուն, իսկ Ուզբեկստանը՝ մարդու իրավունքների հանձնաժողով ստեղծելուն:

Եւ եթե դեկտեմբերի 25-ին ստորագրվի այդ կանոնադրությունը, ապա 9 պետություններ կդառնան հիմնադիրներ, մյուսները կարող են մասնակցել ասոցացված անդամի կամ դիտորդի կարգավիճակով:

Պրն. Կիրակոսյանի կարծիքով մեծ նշանակություն կունենա նաեւ Վրաստանի անդամակցությունը Համագործակցությանը, որով կհստակեցվի նաեւ Հայաստանի վիճակը: Փաստորեն, այժմ Հայաստանը լինելով ԱՊՀ անդամ, չունի ոչ մի ընդհանուր սահման ԱՊՀ որեւէ երկրի հետ, որը եւ դժվարացնում է տնտեսական համագործակցությունը:

Մեր այն հարցին, թե այդ դեպքում ինչպես պետք է իրագործվի կոլեկտիվ անվտանգության պայմանագիրը, պրն. Կիրակոսյանը պատասխանեց, թե այն մինչեւ օրս վավերացրել է միայն Հայաստանը, եւ ուժի մեջ կմտնի այն ստորագրած մյուս 4 պետությունների խորհրդարանների կողմից վավերացվելուց հետո: Իսկ մեխանիզմները հիմնականում կվերաբերեն փոխադարձ խորհրդակցություններին:

Ա. Հ.

Աճուրդ

Լենինի շքանշանը դարձյալ հարգի է

Երեւան, 1 դեկտեմբերի («Սնարք»): Այսօր՝ հետկոմունիստական ժամանակներում եւս նախկին ԽՍՀՄ բարձրագույն պետական պարգեւը՝ Լենինի շքանշանը մնում է բաղձալի երազանք, բայց արդեն ոչ թե պարտոկրատ-կարիերիստների, այլ օրեշակի գնորդների համար, որոնց հետ Երեւանի վերնիսաժում ծանոթացավ «Սնարք»-ի թղթակիցը: Անցյալի գիրկն անցած պետությունների անխախտ Միության թիվ 1 պարգեւի դիմաց պահանջում են 100 հազար ռուբլի: Փոքր-ինչ պակաս՝ «ընդամենը» 70 հազար է գնահատվում Խորհրդային Միության հերոսի ոսկե աստղը: Ձեռքի վրա անհամեմատ էժան կարելի է գնել Հայրենական պատերազմի 1-ին աստիճանի շքանշանը (500-2000 ռ.), իսկ 2-րդ աստիճանի շքանշանը եւ Կարմիր աստղը՝ 500-1000 ռուբլով:

Բարձր են գնահատվում «զորավարական» շքանշանները. Սուվորովի, Կուտուզովի, Ուշակովի, Ալեքսանդր Նեւսկու: Նախապատվությունը տրվում է պատերազմի ժամանակ, այսինքն՝ մինչեւ 1945 թ. տրվածներին: Համարվում է, որ ազնիվ մետաղների պարունակությունը դրանցում անհամեմատ շատ է, քան հետագա տարիների շքանշաններում:

Մեդալների մեջ առավել «դեֆիցիտայինը» «ԲԳԿԲ 20 տարի» (Բանվորա-գյուղացիական կարմիր բանակ) մեդալն է, քանի որ դա թողարկվել է 1938 թ. սահմանափակ քանակությամբ եւ հանձնվել է միայն բարձրաստիճան զինվորականներին: Իսկ առհասարակ Երեւանի վերնիսաժում մեդալները բանկ չեն: «Խիզախության համար» մեդալի տեր կարելի է դառնալ, վճարելով 500 ռուբլի: Մյուսներն էլ ավելի էժան են: ■

Նոր մենագրություն. «Հայաստանի Հանրապետության սահմանադրության կոնցեպցիան»

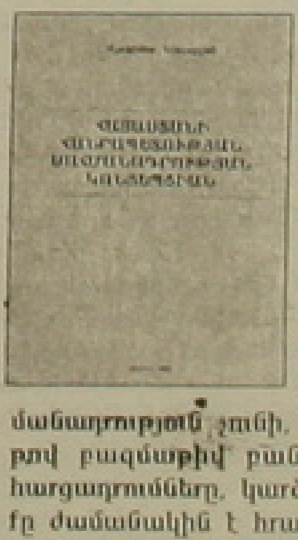

Վերջերս լույս է տեսել Վլադիմիր Նազարյանի «Հայաստանի Հանրապետության սահմանադրության կոնցեպցիան» մենագրությունը, ուր հեղինակը շարադրում է իր տեսակետները Հայաստանի ապագա սահմանադրության էության, բովանդակության եւ կառուցվածքի վերաբերյալ, ինչպես նաեւ փորձում է ցույց տալ, թե նրանում ինչպես պետք է արտացոլվեն հայ ժողովրդի կյանքի բնորոշ առանձնահատկությունները, հիմնագրվեն նրա բնական իրավունքներն ու ազատությունները եւ ստեղծվի դրանց իրագործման պետական մեխանիզմը: Գիրքն ունի անգլերեն եւ ռուսերեն համփոփումներ եւ հասցեագրված է իրավաբաններին ու հարցով հետաքրքրվող լայն շրջանակներին:

Հաշվի առնելով հարցի հրատապությունը, քանզի Հայաստանի Հանրապետությունն առայժմ սահմանադրություն չունի, եւ այդ առիթով բազմաթիվ բանավեճերն ու հարցադրումները, կարծում ենք գիրքը ժամանակին է հրապարակ եկել եւ կօգնի կողմնորոշվել առկա խնդրում:

Հիշեցնենք, որ հեղինակը մի որոշ ժամանակ զբաղեցրել է Հայաստանի գլխավոր դատախազի պաշտոնը:

Գիրքը լույս է ընծայել «Առեւտուր»-ԱՆԻ հրատարակչությունը, Երեւան, 1992 թ.: ■

digitised by A.R.A.R.@

Գրախոսական

Արցախյան գոյապայքարի վավերագիրքը

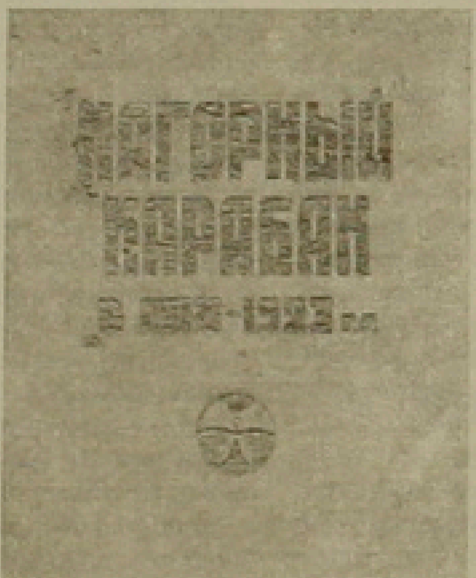

Հայաստանի ԳԱ հրատարակչությունը բոլորովին վերջերս լույս է ընծայել հետաքրքիր մի գիրք՝ «Լեռնային Ղարաբաղը 1918-1923 թթ., փաստաթղթերի եւ նյութերի ժողովածու» (ռուսերեն): Լույս է ընծայել շատ ուշացած: Այն իր ընթերցողներին, մանավանդ պաշտոնական շրջաններին պիտի հասած լիներ արցախյան պայքարի այս վերջին զարթոնքի սկզբին, նույնիսկ դրանից էլ առաջ, որպեսզի աշխարհն իմանար, թե արցախահայությունը երկարուց է պայքարում իր ազատության ու քաղաքական ինքնուրույնության համար, եւ ադրբեջանական կեղծարարներն էլ չհամարձակվեին հայտարարել, որեւէ տեսական ոլորտներին հավատացնել, թե Լեռնային Ղարաբաղի հայության ազատագրական այս շարժումը պատահական ու արտաքինի մի բան է՝ հրահրված դրսից...

Ինչպես այս հետաքրքիր, վերին աստիճանի անհրաժեշտ գիրքը լույս է տեսել շատ ուշացած, եւ թերեւս մենք պիտի ապավինենք փրկարար ասացվածքին՝ լավ է ուշ, քան երբեք:

Ճիշտն ասած, այս ժողովածուն միակ մխիթարական երեւույթը չէ մեր ընդարմացած, գլուխները կորցրած հրատարակչությունների վերջին շրջանի գործունեության մեջ: «Լույս»-ն, օրինակ, արդեն հրատարակել էր Սուրեն Զոլյանի եւ Հրաչիկ Միրզոյանի կազմած «Լեռնային Ղարաբաղը եւ նրա շուրջը. անկախ դիտորդների աչքերով» հրաշալի ժողովածուն, եւ դարձյալ բոլորովին վերջերս Երեւանի համալսարանի հրատարակչությունն էլ հրապարակեց ԽՍՀՄ ժողովրդական պատգամավոր, ակադեմիկոս Սերգեյ Համբարձումյանի դիտարկումները՝ ԽՍՀՄ ԳԽ-ի նստաշրջաններում ու կենտրոնական մյուս բարձրագույն ոլորտներում Ղարաբաղի հարցի քննարկումների վերաբերյալ:

Առաջինում ոչ հայ մարդիկ, հիմնականում գրչի սպասավորներ, ցույց են տալիս, թե ինչ բան է այդ «Ղարաբաղ» կոչվածը, որ ամենակարճ ժամանակում դարձավ աշխարհի բերանի ծամոն, մի հասարակ գործածական անուն՝ իր հետ կապելով ամենատարբեր պատկերացումներ, պատումներ ու արձագանքներ՝ նայած մարդուն, նրա բարոյական սկզբունքներին: Իսկ երկրորդը գրչի արգասիքն է մի մարդու, որ սկզբից իսկ Տիզբոնում արքայից արքայի դաժան անարդարության դեմ ընդվզած հայ նախարարի կերպարով մտավ արցախյան հարցի մեջ եւ այնուհետեւ քննությունների ու փորձությունների ամբողջ ընթացքում գտնվեց այդ կերպարին վայել բարձրության վրա... Հիմա էլ հրապարակեց իր դիտարկումներն ու խոհերը, որոնք ոչ միայն ճշմարիտ են, հարցի հետ կապված զանազան գաղտնիքներ բացող, այլեւ աչքի են ընկնում մատուցման ակնառու արժանիքներով:

Հիմա էլ ահա այս ժողովածուն, որ կազմված է բարեխիղճ հոգատարությամբ, պարունակում է հարցին առնչվող բավական թվով (472 միավոր) նյութեր, իսկ սրանք էլ իրար են հյուսված այնպես հմտորեն, որ ընթերցելիս թվում է, թե քեզ տրամադրել են սյուժետային կուռ ու անխախտ ամբողջություն ունեցող մի վեպ:

Գիրք են մտել գրեթե բոլոր այն արժեքավոր նյութերը, որոնք պահվում են Հայաստանի ու Մոսկվայի արխիվներում: Վստահությամբ ասում եմ բոլոր, որովհետեւ ինքս էլ ծանոթ եմ եղածին եւ տեսնում եմ նյութերը հավաքող, ժողովածուն կազմողների ցանկը՝ Օ. Ս. Բալիկյան, Վ. Ս. Էվոյան, Վ. Ա. Հակոբյան, Ա. Ս. Վիրաբյան, բոլորն էլ մեր հանրապետության արխիվային գործի գիտակներ, տարիներ շարունակ այդ եւ նման ուրիշ նյութերի ընտրության ու հրատարակման մեջ վարպետացած մասնագետներ: Մանավանդ որ այս արխիվիստների հետ է եղել եւ աշխատանքը գլխավորել անվանի պատմաբան Վարդգես Միքայելյանը:

Գիրքը ռուսերեն է, նրա համար նյութերի մեծ մասը թարգմանվել է հայերեն եւ օտարալեզու բնագրերից: Թարգմանությունները ունեն պատշաճ մակարդակ, պահպանված են հատուկ անունների ճշգրիտ տարբերակները:

Հասկանալի է, որ ժողովածուն կազմողները հնարավորություն չեն ունեցել աշխատել Բաքվի արխիվներում, որոնցում ինչ խոսք ամենից շատ կան այսպես կոչված ադրբեջանական կողմի դիրքն ու գործունեությունը ցույց տվող ամենատարբեր նյութեր: Չգիտեմ ձեռքի տակ ունեցե՞լ են Բաքվում 1989 թ. հրապարակված ժողովածուն («**К истории образования Нагорно-Карабахской автономной области Азербайджанской ССР, 1918-1925, документы и материалы**»), որը, ինչքան էլ միակողմանիորեն կազմված, մեկ-մեկ էլ փաստաթղթերը խմբագիր Ջ. Գուլիեւի քիմքին հարմարեցված, ունի բազմաթիվ միավորներ, որոնք անպայման կօգնեին ժամանակաշրջանի ու իրողությունների պատկերներն առավել ամբողջական ներկայացնելուն:

Ամեն պարագայի՝ նշված 472 փաստաթղթերն ու նյութերը հիմնականում վերաբերում են Արցախ-Ղարաբաղի 1918-1923 թթ. կյանքին (իհարկե, կան առանձին կտորներ, որոնք թյուրիմացաբար են ընկել այս գիրքը, օրինակ թիվ 34, 35, 379, 391, 402 եւ մի քանի ուրիշ փաստաթղթերը), ճշգրիտ պատկերացում են տալիս երկրամասի հայության մաքառումների, ինքնորոշման, մայր Հայաստանի հետ միավորվելու համար մղած պայքարի ու կրած անհամար զրկանքների մասին: Գրքի պարունակած նյութերի ճիշտ ու ընդգրկուն բնութագրությունը լավ է տվել ինքը՝ խմբագիր, կազմողների խմբի ղեկավար Վ. Միքայելյանը (տես գրքի 13-20-րդ էջերը): Ես այստեղ մեջ կբերեի 18-րդ էջում ասվածը, եւ դա կլիներ ժողովածուի ընդգրկած ամբողջ նյութի սպառիչ բնութագրությունը: Կմնային միայն Ադրբեջանում խորհրդային կարգեր հաստատելուց հետո, մինչեւ 1923 թ. հուլիսի 7-ը Լեռնային Ղարաբաղում մարզային ինքնավարություն հայտարարելն ընկած ժամանակին վերաբերող շուրջ 150 միավոր նյութերը, որոնք արդեն ցույց են տալիս արցախահայության ցավատանջ վիճակի նոր ոլորտը, երբ Թուրքիայի ու մուսաֆաթական Ադրբեջանի միացյալ բանակային ուժին գումարվել էին Ռուսաստանի նոր տերերի հնարափոխական ու դժնդակ խաղերը, եւ պետք է ջնջեին նախընթաց ավելի քան երեք տարվա անհավասար ու հերոսական մաքառումի արդյունքը, վերջում էլ ավանդական հայաստանյան նահանգն իր հայ բնակչությամբ քաշեին նորաթուխ Ադրբեջանի լծի տակ, ենթարկեին նրա տերերի անմարդկային կամայականությունների աղետին:

Ես այստեղ, լրագրական ելույթի սահմաններում հնարավորություն չունեմ ցույց տալ, թե ժամանակաշրջանի (1918-1923 թթ.) արցախյան իրականության որ կողմերն են ստացել առավել ամբողջական ու լիակատար արտացոլում: Բայց նշեմ, որ կազմողներն իրենց ուշադրությունը հիմնականում սեւեռել են ժողովրդական պայքարի կազմակերպման, թշնամու (թուրք, ադրբեջանցի, քուրդ ասպատակիչների միասնություն) խարդավանքների բացահայտման ու վերացման հանգամանքների վրա: Բավական ընդարձակ տեղ է տրված այն նյութերին, որոնք ներկայացնում են արցախահայության բոլոր տասը համագումարները՝ ազատագրական պայքարի գաղափարական ուժը կազմող այդ հզոր ազդակները:

Վ. Միքայելյանի հեղինակությամբ մի հոդվածանման նյութ էլ («1988-1992. ծանր փորձության տարիները») հաջորդում է «Ներածական»-ին եւ ինչպես վերնագրից պիտի եզրակացնել, արցախահայության գոյապայքարի նորագույն շրջանն է ներկայացնում բավական փոքր ծավալի մեջ (ընդամենը 13 էջ):

Վերջում չեմ կարող չհիշել մի շարք բացթողումներ, որոնք անշուշտ բացասաբար են ազդում այս շատ արժեքավոր ժողովածուի ընդհանուր որակի վրա:

Նախ արցախյան գոյապայքարի առաջին շրջանը սերտորեն կապված է Հայաստանի Հանրապետության երկուսուկես տարվա կենսագրությանը, ունի սկիզբ ու վերջ, եւ այդ ամբողջությունը մեկ-մեկ բաց է մնում, որովհետեւ բացակայում են համապատասխան նյութերը: Սկիզբը համընկնում է Հայաստանի Հանրապետության ծննդին՝ տեղի ունեցած Բաթումում, Թուրքիայի գլխավորած բանակցությունների եւ ընդունված դաշինքների մեջ (1920 թ. մայիս): Այնտեղ հայկական պատվիրակությունը (նախագահ՝ Ալ. Խատիսյան, անդամներ՝ Հ. Քաջազնունի, Միք. Պապաջանյան, խորհրդական՝ Ս. Վրացյան) համաձայնել է, որ Ղարաբաղը դուրս մնա ծնունդ առնող Հայաստանի անկախ հանրապետության կազմից: Վրաց պատվիրակության անդամ Զ. Ավալովը հետագայում գրել է, թե «հայերը հրաժարվել են Գանձակի նահանգի մասերից (Ղարաբաղ)...» (**З. Авалов, Независимость Грузии в международной политике 1918-21гг.**, Փարիզ, 1924, էջ 5): Այս հրաժարումն արտահայտություն է գտել նաեւ այն նյութերում, որոնք դուրս են եկել մեր պատվիրակության երկու անդամների ձեռքի տակից եւ գտնվում են հենց Հայաստանի պետական արխիվում (Խատիսյանի նամակը Հայոց Ազգ. խորհրդի նախագահ Ավ. Ահարոնյանին եւ Քաջազնունու օրագրերը):

Ցավալիորեն Ղարաբաղի հարցի հանդեպ նույն վերաբերմունքն էր տիրական նաեւ այս շրջանի վերջում. 1920 թ. նոյեմբերի 28-ին Լեւոն Շանթի պատվիրակությունը (անդամներ՝ Համբարձում Տերտերյան, Լեւոն Զարաֆյան) Ռուսաստանի ներկայացուցիչ Բորիս Լեգրանի հետ կնքեց համաձայնագիր, որի երկրորդ կետն սկսվում է այսպես. «Հայաստանի Հանրապետության կառավարությունն իր կողմից անառարկելիորեն կհրաժարվի այսպես կոչված Ղարաբաղի մարզի նկատմամբ ամեն տեսակ հավակնություններից...» (այս ժողովածուի էջ 597): Այստեղ երեւի այնքան էլ կարեւոր չէ՝ իրականում ով էր հրաժարվում Ղարաբաղից, կառավարությունը թե Շանթի պատվիրակությունը: Հայտնի է, որ եւ Բաթումում, եւ այստեղ գործի գլուխ կանգնած էին մարդիկ, որոնց համար Ղարաբաղն «այսպես կոչված» մի բան էր: Դա ճիշտ է նկատել հարցի համար պայքարող Լեոն («Անցյալից», Թիֆլիս, 1925, էջ 425. «Եւ ահա Քաջազնունին, Խատիսյանն ու Պապաջանյանը, մարդիկ, որոնք ոչինչ հասկացողություն չունեին ոչ Ղարաբաղի, ոչ էլ Զանգեզուրի մասին, Բաթումի չարաղետ բանակցությունների միջոցին համաձայնություն են տալիս թուրքերին, որ Ղարաբաղը պատկանե Ադրբեջանին...»):

Արանից է սկսվել գոյապայքարը, եւ չէր կարելի այս աղետին վերաբերող նյութերն անտեսել:

Ես համոզված եմ, որ Ղարաբաղի այս շրջանի համար ճակատագրական նշանակություն է ունեցել նաեւ զորավար Անդրանիկի մի անվճռական քայլը՝ կատարված 1918 թ. վերջին: Տեղի հայության աղերսանքին ունկնդրելով՝ նա իր զորաբանակն առած Զանգեզուրից մտել էր Ղարաբաղ, խորացել մինչեւ Տաս վերստ կոչված վայրը՝ Ավդալլար (հետագայի Լաչին) - Շուշի ճանապարհը: Այստեղ հապաղեց, հետո էլ ենթարկվեց անգլիական գեներալ Թոմսոնի ստապատիր խոստումներին, վերադարձավ Զանգեզուր՝ արցախահայությանը թողնելով անօգնական, անհամար անլուծելի հարցերի դեմ-հանդիման:

Անդրանիկի մուտքը Ղարաբաղ մեկընդմիշտ կլուծեր նրա հիմնական խնդիրը, ինչպես դա եղավ Զանգեզուրում, եւ մարզին այլեւս չէր վիճակվի այն ամբողջ ողբերգությունը, որ ձգվում է ահա յոթ ու կես տասնամյակ:

Այս ամենի մասին խոսող փաստաթղթեր ու նյութեր կան արխիվներում ու պարբերական մամուլում: Օրինակ, ՀՀ դաշնակցության պարբերականները, մանավանդ «Հայրենիք» հանդեսը, հրապարակել են ականատեսների ու ժամանակակիցների բազմաթիվ վկայությունները (Եղիշե Իշխանյան, Հովակ Ստեփանյան, Սարոր եւ այլք): Մինչդեռ ժողովածուն տվյալ դեպքի մասին հաղորդում է միայն կողմնակի մարդկանց ակնարկներ, որոնցից անհնար է որեւէ պատկերացում կազմել եղած-չեղածի մասին (կա իհարկե նաեւ Իշխանյանի ստորագրած մի գրությունը, որի մեջ սակայն Անդրանիկի երթուղարձի մասին խոսվում է իմիջիայլոց, ժողովածուի էջ 69, 71):

Ժողովածուի նյութերի երկրորդ մասը, որ ընդգրկում է խորհրդային կարգերի հաստատումից մինչեւ մարզին ինքնավարություն տալու ժամանակը, ունի մի էական թերություն. դժվար է որոշել, թե ինչն էր պատճառը, որ 1921-ի հուլիսին կուսակցության Անդրերկրկոմի ընդունած որոշումը (մարզին լայն ինքնավարություն տալու մասին) երկու տարի հետո միայն իրականացավ: Վերը հիշեցի 1989-ին Բաքվում տպագրված փաստաթղթերի ժողովածուն: Այստեղ էլ նշեմ, որ այնտեղ այս հարցին առնչվող շատ նյութեր կան, որոնք կօգնեին, որպեսզի մեր ժողովածուն այս տեսակետից անթերի լիներ: Բաքվում հրապարակվել է արխիվային մի նյութ եւս, որն արդեն նոր լույս է սփռում այդ շրջանի իրողությունների վրա. դա այն ժամանակ երկրի Կենտգործկոմի նախագահ դարձած Նարիման Նարիմանովի մի զեկույցն է (իրականում «դանոս» Չիչերինի, Օրջոնիկիձեի, Կիրովի, Միկոյանի, Սարգիսի, Սերեբրովսկու, Միրզոյանի, նույնիսկ իր նախկին գործակիցներ Ա. Կարաեւի ու Հուսեյնովի դեմ) հասցեագրված Ստալինին, Տրոցկուն ու Ռադեկին եւ բացատրում է, թե ինքն ինչու է ձգձգել հարցի լուծումը՝ վճռած լինելով այն թաղել, որովհետեւ իբր 21-ի որոշումը կտրուկ սրել է «հայ ու թուրք գյուղացիների հարաբերությունները», եւ մանավանդ այդ ինքնավարությունից հրաժարվել են իրենք հայ գյուղացիները («**Азербайджан**» շաբաթաթերթ, 1989, նոյեմբերի 5):

Ուրեմն հարցի լուծման դեմ կանգնած է եղել Ադրբեջանի տեր Նարիմանովը՝ մեքենայությունների իր լայն ցանցով, եւ հանրապետությունից նրա հեռանալուց հետո միայն Կիրովը, Օրջոնիկիձեն, Միրզոյանն ու մյուսները կարողացան մարզին տալ խոստացված նվազագույն իրավունքը՝ ազգային ինքնավարությունը:

Նարիմանովի հակահայկական սադրանքների այս նորահայտ զեկույցը, Բաքվի ժողովածուի համապատասխան նյութերի հետ միասին, կօգներ, որ 1920-23 թթ. իրականությունը եւս ներկայանար ըստ հնարավորին ամբողջական պատկերով:

Այսուհանդերձ, շնորհակալ լինենք, որ այսքանն էլ հրապարակվել է գիրք տպագրելու համար ծանր ու դժվար մեր օրերում:

ԲԱԳՐԱՏ ՈՒԼՈՒԲԱԲՅԱՆ

Ազգ

«Ազգ» թերթի համակարգչային ծառայությունը կատարում է Apple® Macintosh®

Համակարգիչների տեխնիկական ողջ սպասարկում եւ ուսուցում, գովազդների, խորհրդանշանների, ֆիրմային նշանների, հրավիրատոմսերի, տարբեր տեսակի ազդագրերի եւ ընդհանրապես համակարգչային ձեւավորման պատվերներ, գունավոր նկարների եւ ձեւավորումների գրանցում ժապավենի վրա 1200 եւ 2400 dpi խտությամբ: Դիմելով մեզ, դուք կարող եք ձեռք բերել հայերենի ավտոմատ տողադարձ:

Դուք կկատարվեն ձեր երեւակայությունից բարձր մակարդակով:

Հասցեն. Երեւան, Հանրապետության 47, «Ազգ» թերթ, ☎ 58-18-41, 56-28-63

Բանավեճ

ՎԻՇԱ՞ՊՆ Է ԿՈՒԼ ՏԱԼԻՍ, ԹԵ՞ ՄՈՒԿՆ Է ԿՈՒԼ ԳՆՈՒՄ

ԱՐԱ ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ

Ուրիշ ազգերը «Ղարաբաղի» խնդիր չունեն, իսկ մենք 1915 թիվ ունենք, Արեւմտահայաստան ունենք, Մասիս ունենք, Նախիջեւան ունենք, Ղարաբաղ ունենք: Եկեք ինքներս կողքից մեզ նայենք: Մի քիչ ամոթ չէ՞ այս ամենը ունենալը: Եւ հակառակը, էներգիա չունենք, հաց ցանելու տարածք չունենք, աշխատող գործարան չունենք, ամոթ չէ՞ արժեքների այս շարքն էլ չունենալը: Զոհի, ճնշվածի ու հալածվածի բարդույթը շարունակ հետապնդում է մեզ, ազգովին մտնում անգործության: Ի՞նչ պետք է անել, ի՞նչ ճանապարհներ կան, ո՞վ պիտի առաջնորդի մեզ. այս մասին է ստորեւ տպագրվող հոդվածը:

Մարդիկ, այդ թվում նաեւ մենք, արտաքին լուրերի ճշմարտացիության ստուգման ներքին ինչ-որ զտիչ, վերլուծող մեխանիզմներ ունենք: Եթե դա այդպես չլիներ, ապա այսօր մենք պարզապես գոյություն չէինք ունենա, որովհետեւ ամեն մի ստահակ կարող է մուտք գործել մեր ներքին միջավայրը, ահաբեկել, խաբել, կեղծել, հիմարացնել եւ իր ցանկացած նպատակն իրագործել: Թե որքանով է մեր այդ ներքին մեխանիզմը համապատասխանել թելադրված ֆունկցիաներին՝ սկզբունքային եւ կարեւորագույն հարց է, որի պարզաբանումը պետք է օգնի մեզ ճիշտ գնահատել իրավիճակն ու կանխատեսել ապագան:

Դատելով այսօրվա մեր իրականությունից՝ կարելի է պնդել, որ մեր ներքին պաշտպանական այդ մեխանիզմները եւ առաջներում, եւ հիմա լավագույն վիճակում չեն եղել եւ չեն:

Թեեւ մամուլում այսօր քննարկվում են մեր ազգային, սոցիալական, տնտեսական եւ արտաքին ու ներքին քաղաքականության գրեթե բոլոր հարցերը, սակայն ըստ իս մի ընդհանուր մոլորություն կա վիճակը վերլուծողների մոտ: Նրանք կարծում են, թե իշխանությունները չեն տեսնում, չեն հասկանում իրավիճակը, չգիտեն ինչպես շտկեն գործերը եւ բավական է հոդվածով ճիշտ ուղին ցույց տալ, կատարողները կնկատեն իրենց սխալը եւ կշտկեն գործերը: Դա լիովին սխալ ելակետ է: Կառավարող պաշտոնը բոլորովին այլ տեսադաշտ է դնում իրականությունը եւ պաշտոնավարողը գործում է իրական դաշտում եղած ուժերի իր ընկալմանը համապատասխան: Նա ոչ թե չի տեսնում այս կամ այն հարցը, այլ յուրովի է տեսնում, ինչպես մեզանից յուրաքանչյուրը՝ իր ունեցած փաստերի ու տեղեկությունների համեմատ եւ որ գլխավորն է, իր շահերի գիտակցմամբ:

Ասվածն առկա է բոլոր պետություններում, կառավարման համակարգերում եւ օղակներում: Խնդիրն այն է, թե արդյոք հարցի նկատմամբ կառավարողների գործելակերպը համընկնո՞ւմ է կառավարողներին իշխանություն ընձեռած կառավարման սուբյեկտների շահերին, այսինքն ժողովրդի շահերին: Կառավարողը կարող է ամբողջովին հեռանալ իրեն վստահված հարցերից եւ զբաղվել այլ հարցերով, ասենք անձնական բարգավաճման խնդիրներով: Ժողովուրդը կարող է հանդուրժել այդպիսի կառավարողին եւ այդպիսի ժողովուրդներ կան: Այդպիսի երկրների գոյությունն էլ հնարավոր է եւ այդպիսի երկրներ եւս կան:

Ժողովուրդ-իշխանություններ հարաբերությունները որոշում են երկրում առկա կացության տիպը՝ ժողովրդավարություն, ավտորիտար, բռնակալական վարչակարգեր եւ այլն: Ժողովուրդը եւ իշխանությունները իրականում երկու հակամարտ կողմեր են, որոնք ամեն վայրկյան ձգտում են ի հաշիվ հակառակ կողմի մեծացնել իրենց իրավասություններն ու ազատությունները: Այս ձգտումները հավասարակշռվում են ինչ-ինչ համաձայնությունների շուրջ (սահմանադրություն, բարոյական նորմեր, նախանշված միտումներ) եւ ենթակա են փոփոխությունների որեւէ նոր երեւույթից կամ փաստից կախված՝ ասենք գների ուժեղ տատանումներից, ժողովրդագրական այլեւայլ դրսեւորումներից, արտերկրում կատարվող ինչ-ինչ տեղաշարժերից, բարձրագույն պաշտոնյաների պաշտոնափոխումներից եւ այլն:

«Ժողովրդական» երկրներում կուրորեն չեն սիրում, վստահում կամ ներում կառավարություններին, այլ գնահատում նրանց ըստ գործերի, ստացված արդյունքների ու նախապես խոստացածի իրականացմանը: Եթե արդյունքները չեն բավարարում երկրի քաղաքացիների ինչ-ինչ պահանջներին ու պատկերացումներին, ապա ժողովուրդն իր իրավունքներն ու պահանջները համարում է ոտնահարված եւ իշխանությունների վրա ներազդման իր լծակների օգնությամբ վերականգնում է իր խախտված հավասարակշռությունը: Զենքերն այս պարագայում տարբեր կարող են լինել. ցույցեր, պիկետներ, երթեր, գործադուլ, անհնազանդություն, ընդհուպ մինչեւ քաղաքացիական պատերազմ: Կողմերի վճռականությունն է որոշում մինչեւ ուր կհասնի գործը՝ ցույցի, գործադուլի, թե՞ քաղաքացիական պատերազմի: Միջոցների այս շարքում որեւէ մերժված ձեւ չկա: Եւ երբ ինչ-որ մեկը փորձում է քաղաքացիական պատերազմը մեզ որպես վայրենություն ներկայացնել, ապա հաշվարկը կատարվում է մեր տգիտության վրա:

Այսօր Հայաստանը կանգնել է այս խնդրի առաջ: Քաղաքացիական պատերազմը մերժում են գրեթե բոլորը (հո մենք Վրաստան չենք, ինչպես կարելի է, լրիվ կկործանվենք եւ այլն): Իշխանություններն էլ ոգեշնչվելով մեր հանդուրժողականությունից՝ շարունակում են իրենց գիծը. ով ջանասեր տգիտությամբ է գործերը ձախողում, ով էլ շահով ու գիտակցված հետեւողականությամբ: Վիճակը լուծում չունի, քանի որ իշխանությունները վերցնում են իրավասությունների ցանկացած ծավալ, իսկ ժողովուրդն էլ պատրաստ է կրելու զրկանքների եւ նվաստացման առավել մեծ բաժինը:

Դժվար է հասկանալ, թե ինչ է խանգարում գիշերները կրակի շուրջը հավաքված հացի հերթապահներին առավոտյան քաղաքացի դառնալ: Ի՞նչն է նրանց զսպում կամ վախեցնում, որպեսզի 14-15 տարեկան լակոտների հանդեպ նրանք իրենց իրավունքները պաշտպանեն եւ հերթով հաց գնեն:

Այս հարցի պատասխանն է պետք գտնել, ապա նոր փորձել իշխանությանը պարտադրել եւ ստիպել այս կամ այն քայլը կատարելու, որովհետեւ նախ եւ առաջ քաղաքականություն վարողներն ու կառավարողները օբյեկտիվորեն եւ հաստատ այդ լակոտներից անհամեմատ ուժեղ են:

Թե ինչն է խանգարում, դժվար է խոստովանել, դրա համար, ինչպես 15 տարեկանին կարգի հրավիրելու համար, անձնական եւ քաղաքացիական քաջություն է պետք: Այդ քաջությունը մենք չունենք: Ազգովի չունենք:

Մենք թմրամոլության աստիճան ծարավ ենք ազգային հրաշքների ու մեծագործությունների՝ սկսած էներգետիկայից վերջացրած պատերազմով:

Մեզ համար ոչ թե արդյունքն է կարեւորը, այլ սպասումային վիճակը, այլապես մենք ոչ թե անվերջ կխոսեինք, այլ կգործեինք, ինչպես որ ծարավ մարդը ջուր պետք է փնտրի, այլ ոչ թե դրա մասին խոսի:

Մենք մեր վիճակից ելքեր պիտի փնտրենք, այլ ոչ թե թուրքական հացին սպասելով օրեր մթնեցնենք:

Կառավարության եւ իշխանությունների տեսակետներն ու ծրագրերը մեր վաղվա օրվա վերաբերյալ չնայած չեն ներկայացված հրապարակայնորեն, բայց արդեն պարզ են բոլորին: Ժողովուրդը հանդիսատեսն է դարձել իր ճակատագրի, այլ ոչ տերը: Բայց մենք ոչ մարզադաշտում ենք, ոչ թատրոնում եւ ոչ էլ կրկեսում: Մենք մեր վերջին պատառ հողակտորի վրա ենք, հիմարացված, հնազանդված ու խաբված:

Քանի՞ հոդված պետք է գրեն Տ. Հայրապետյանը, Ա. Հովհաննիսյանը, Հ. Հովհաննիսյանը, Ն. Մեսրոպյանը եւ շատ ու շատ մեր մյուս իսկական քաղաքացի հայերը, որպեսզի ժողովուրդն իր չաշխատող գործատեղերում գլուխ-գլխի հավաքվի ու խոստովանի, որ 88-ի «տղերքը» էլ քան կարողացան անել, որ անհրաժեշտ է 3,5 միլիոնի միջից ուրիշ մարդիկ-մասնագետներ գտնել, «տղերքին» շնորհակալություն հայտնել, քանի դեռ վերջնականապես ուշ չէ, եւ նորերին խնդրել շարունակել գործը: Այն մարդկանց էլ, որ այդ միջոցին կսկսեն մռմռալ, թե փոխելուց օգուտ չկա, ասպարեզից դուրս հրավիրել մինչեւ մի նոր ճգնում: Թե չէ տարօրինակ բան է ստացվում. ամերիկացիների ընտրած նախագահը չորս տարով է, իսկ մեր «տղերքը» արդեն հինգերորդ տարվա մեջ են ու դեռ անփոխարինելի:

Իմ ծանոթ ուսուցիչները պատմում են, որ Ադրբեջանից եկած փախստական երեխաները որակապես տարբերվում են մերոնցից: Նրանք ավելի աշխույժ են, հնարամիտ, իրենց նպատակներին համառորեն ձգտող ու հասնող: Նրանք ադրբեջանական միջավայրի կերտվածք են: Ուրեմն ադրբեջանցիք այդպիսին են: Եւ մենք բազմաթիվ անգամ ենք համոզվել, որ նրանք հարյուրապատիկ ավելի նախաձեռնող են, ճկուն ու խորամանկ, քան մենք:

Հակամարտության ընթացքում բոլոր նոր քայլերը նրանք են սկսել, իսկ մենք ուշացումով փորձում ենք դիմագրավել: Ինչ խաղ ասես մեր գլխին խաղացին, իսկ մենք զարմացած հրար էինք դիմում, թե տեսնում եք էդ թուրքերը ինչեր են անում: Պատերազմ է, հողի խնդիր, հաղթիր ինչպես որ կարող ես: Սա է էությունը, մնացածը երկրորդական է: Եթե Ղարաբաղի խնդիրը ադրբեջանցիք ունենային, հարցը երեւի թե առանց մի կաթիլ արյան լուծվեր: Եւ առհասարակ այլ ազգերը «Ղարաբաղի» նման խնդիր չունեն: Չունեն, որովհետեւ տարածքային հարցերը չեն շփոթել մարքսիզմ-լենինիզմի, իսկ հիմա էլ միջազգային իրավունքի նորմերի հետ: Դեմոկրատ Շեւարդնաձեն իշխանության համար Թբիլիսիի կենտրոնն ավերեց: Ազգային պետականության շահերից ելնելով վրացիք բնիկ աբխազական տարածքների վրա արշավեցին, հայերին թալանեցին, կոտորեցին, եւ հիմա էլ մեր բեռներն ու հացն են թալանում: Իսկ մենք եղբայրություն ենք մուրում:

Ուրիշ ազգերը «Ղարաբաղի» խնդիր չունեն, իսկ մենք 1915 թիվ ունենք, Արեւմտահայաստան ունենք, Մասիս ունենք, Նախիջեւան ունենք, Ղարաբաղ ունենք: Եկեք ինքներս կողքից մեզ նայենք: Մի քիչ ամոթ չէ՞ այս ամենը ունենալը: Եւ հակառակը, էներգիա չունենք, հաց ցանելու տարածք չունենք, աշխատող գործարան չունենք, ամոթ չէ՞ արժեքների այս շարքն էլ չունենալը:

Մեր կերտվածքի մեջ մի յուրահատուկ գիծ կա. մենք ասում ենք՝ «պետք է»: Պետք է բանակ, պետք են գիտատար տեխնոլոգիաներ, պետք են էկոլոգիապես մաքուր արտադրություններ, պետք է, պետք է: Այս «պետք է»-ի պատասխանը Խնկո-Ապորն է տվել «Մկների ժողովում», իսկ մեր նախագահը, Լ. Տեր-Պետրոսյանն էլ իրական գործողությունների ձեւն է առաջարկել՝ գնացեք, ձեր շուրջը մարդ հավաքեք, եկեք ձեր ուզածն ինձ պարտադրեք: Ի միջի այլոց, նախագահը միակն է մեր քաղաքական գործիչներից, որ իշխանության խնդիրների վերաբերյալ իր տեսակետը ամենայն պարզությամբ ու շիտակությամբ հայտնում է ի լուր ամենքի:

Հուլիսի 29-ին ելույթը հազարումի մեկնաբանություն ունեցավ, սկսած «ինչպե՞ս կարելի»-ից վերջացրած «բա եղա՞վ»-ով: Բայց չեղավ միակ իրականը: Եթե վրդովված կողմը (ներառյալ նաեւ ոչ կուսակցական հատվածը) իսկապես քաղաքական ասելիք ուներ, ապա պետք է ասեր: Ռուսները ասացվածք ունեն՝ «Մարտից հետո բռունցքները չեն ճոճում»: Եթե մեր մեջ բռունցք ունեցողներ կան (իսկ այդպիսիք պետք է որ կուսակցությունները լինեն) եւ դժգոհ են իրերի վիճակից, ապա պետք է մի օր, մի տեղ վերջապես այդ բռունցքով խփեն, այլ ոչ թե սպասեն (եւ ժողովրդին էլ մատնեն անգործության), թե երբ են ներկա բռունցքատերերը բարեհաճելու չվել բարեկեցիկ կյանքի երկրներ, որ նրանց հնամաշ աթոռները զբաղեցնեն:

Եթե փորձենք ընդհանուր գնահատական տալ Հայաստանում առկա միտումներին, ապա կարելի է ասել, որ Հայաստանում չկան աշխույժ տեղաշարժեր ու ջանքեր որեւէ ոլորտում, բացի իշխանության պահպանման հարցերից: Մենք ամենուր օբյեկտ ենք, այլ ոչ թե սուբյեկտ:

Դարավոր թե ներկա պատմությունը ցույց է տալիս, որ առանց փոքրագույն իսկ դիմադրության մենք համակերպվում ենք ապագա զրկանքներին ու զոհողություններին: Մենք լիովին ընդունել ենք ապագա զոհի կեցվածք, ոնց մուկը վիշապի առջեւ: Բնության մեջ գործը վերջանում է նրանով, որ հիպնոսացված մուկն ինքն է շարժվում դեպի վիշապի երախը եւ կուլ գնում: Եթե մենք շարունակելու ենք գործել մկներին հատուկ զոհի վարքով, ապա կանխատեսել էլ պետք չէ: Բայց մի նրբություն կա օրինակում: Մուկը կործանվում է ոչ թե իր անմիջական թուլության, այլ ելքերի բացառման պատճառով: Նրա հիպնոսված ուղեղն է իր թշնամին, այլ ոչ թե վիշապը: Եթե մուկը կարողանա դիմադրել իր հիպնոսին, ապա նա կփորձի փախչել եւ գուցե թե փրկվի: Վերադառնալով մեր խնդրին, պետք է պատասխանենք երկու հարցի. ումից ենք հիպնոսված եւ ինչպես հաղթահարենք այդ հիպնոսը: Հիպնոսողը երեւի թե մեր ազգային հոգեբանությունն է, որն ամեն մեկիս մեջ զատ-զատ ներարկել է զոհի բարդույթը: Հիպնոսի է բերում նաեւ վիճակի գնահատականի անկատարությունը: (Մեր վերլուծությունները միշտ պաշտոնական դիրքերից ենք վարում, իսկ շատ հաճախ միայն հարձակվելն է ելքը, այլ ոչ թե պաշտպանությունը): Մենք օբյեկտիվ տկարություններ ունենք տնտեսական հարցերում, արտաքին կապերի մեջ եւ այլն: Այս ամենը բավարար է թուլակամներին հիպնոսվելու համար: Եթե մարդը հակված է հիպնոսվելու, ռադիոյով հնչող ձայնն էլ բավական է արդյունքի համար: Այնպես որ մեր հիպնոսված լինելը երեւի թե անժխտելի փաստ է: Հետեւաբար լուծումը պետք է փնտրել երկրորդ հարցում՝ ինչպե՞ս հաղթահարել հիպնոսը:

Բանն այն է, որ մեր մեջ կան չհիպնոսված անհատներ: Մեր մտավորականությունը պետք է որ սթափ լինի: Անկախ ու ազատ միտքը սա է մտավորականի հիմնական հատկանիշը: Մեր մտավորականները պատրաստ են ահազանգելու մյուսներին, ցույց տալու մոտալուտ վտանգը: «Զարթնի՛ր լաո»-ին պետք է փոխարինի «Սթափվի՛ր, հայ մարդ» ահազանգը: Պետք չէ նոր երգ հնարել, գործ է պետք անել:

15 տարեկան լակոտին, շեշտում եմ լակոտին, ականջից պետք է բռնել ու շպրտել հեռու: Դա պետք է ոչ թե ոստիկանը, այլ մտավորականը անի: Եթե ոստիկանն արեց, ապա վաղը նա իմ ու ձեր ականջից է բռնելու եւ ոչ հացի հերթը խախտելու համար:

Այսօր մեր մտավորականներն աշխատում են: Ինքնամոռաց աշխատում են հոսանքազուրկ ինստիտուտներում եւ այլեւայլ հիմնարկներում: Թե նրանց աշխատանքի արդյունքը որքանով է արդյունք, երեւի թե ոչ միայն իրենք գիտեն: Բայց կյանք է, բոլորս ենք ինչ-ինչ դերակատարներ: Հիմնականում ամենքս զատ-զատ գլխներիս ճարը տեսնելու դերերում ենք ու շուկայական հարաբերությունների մեջ: Բաքվեցիք էլ, արեւմտահայերն էլ իրենց գլխի ճարը զատ-զատ տեսան: Այդ տեսածը ոչ մեկիս դաս չի լինելու, որովհետեւ 15 տարեկան լակոտը հազար հոգու առջեւ անհերթ հաց է փախցնում, որովհետեւ այսօր շուկայում արդեն կարտոֆիլ փախցնողներ կան: Վաղը ողջ ժողովուրդը կարող է կատարյալ սովի մատնվել, եթե մեր մտավորականությունը հանդուրժի ներկա կառավարողների անգործությունը եւ թույլատրի շարունակելու իրենց սիրողական ժամանցը քաղաքականության անվան տակ: Ամենքս ենք պատասխանատու այսօրվա վիճակի համար՝ ուղեվարձից խուսափող պատկառելի մտավորականից մինչեւ հանրապետության նախագահը:

Եկեք մուծենք ուղեվարձը՝ պահանջենք տրանսպորտ:

Հացի հերթ պաշտպանենք՝ պահանջենք հաց: Քաղաքացի դառնանք՝ պահանջենք պետականություն: Ազգ դառնանք՝ պահանջենք ազգային շահ ու ազգային պետականություն:

Այժմ մենք ամբոխ ենք եւ ապագա զոհ: ■

digitised by A.R.A.R.@

Լիբանան

ԱՐԹՄՆԻ ԵՐԱԶ

Սկզբում լիբանանցիները այնքան ակնկալություններ ունեին լիբանանյան քաղաքացի, միլիարդատեր Ռաֆիկ Հարիրիից, որ կարծես սպասում էին, թե նա իր սեփական ֆինանսներով կցրի Բեյրութի վրայով եւ հարստության մի մասը կբաժանի նրանց պեղումներին: Պաշտոնին անցնելուց մեկ ամիս հետո այդ երազը հօդս ցնդեց:

Թմբիրից արթնանալու չոր ազդանշանը, ինչպես միշտ, եկավ Դամասկոսից: Երկրի տնտեսությունը վերականգնելու նպատակով որոշ Հարիրին օրինական հատուկ իրավասություններ էր խնդրել վերակառուցման, տնտեսության եւ հանրային սպասարկման մարզերում: Սակայն Սիրիայի նախագահ Հաֆեզ Ասադի, փոխնախագահ Աբդել Հալիլ Քադդամի եւ նախագահական անձնակազմի պետ Հիքմաթ Շեհաբիի հետ հանդիպման ընթացքում դրան հավանություն չտրվեց: Այդ գաղափարն ի վերջո սպանվեց Լիբանանի խորհրդարանի շիա նախագահ եւ Սիրիայի մտերմագույն դաշնակից Նաբիհ Բըրրիի կողմից:

Վերջինիս կողմից արտահայտված մերժումը երկու երես ուներ. առաջին՝ որ Սաուդյան Արաբիայի Ֆահդ թագավորի հետ Հարիրիի ունեցած բարեկամությունը թույլ չտիտի տար նրան շրջանցելու լիբանանյան ավանդական համայնքային հավասարակշռությունները ու նկատառումները, եւ երկրորդ՝ որ Սիրիայի կշիռը Լիբանանում մնալու է անփոփոխելի: Նախագահ Ասադը հավանաբար համաձայն գտնելու դեպի Բեքաայի հովիտը: Այնինչ այդ գործը մնում է տեղում:

Քիչ լիբանանցիներ են հավատում, որ Հարիրին քաղաքական խոր փոփոխություններ կբերի երկրում:

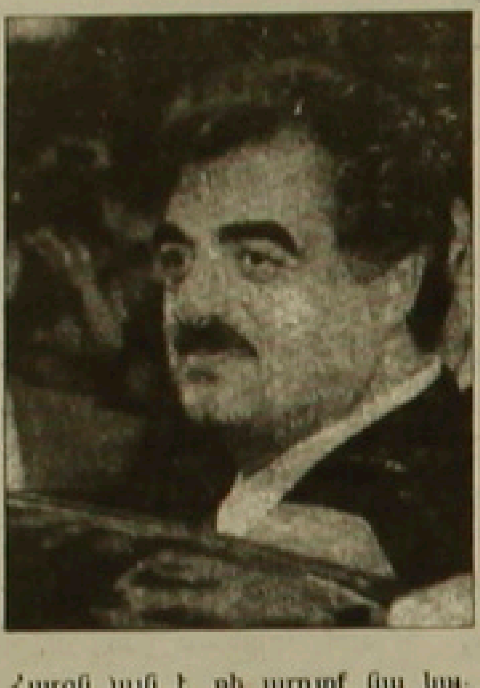

վեր լիբանանյան տնտեսությունն ավանդներից փրկելու ցանկությունից, որը շնորհանդես էր Սիրիայի վերահսկողությունն այդ երկրում: Սակայն դա չէր դիտվելու որպես իրական իշխանության կիսում: Աղաբեւ, վերջերս անվտանգության գոտում Իսրայելի եւ Հզբոլլահի միջեւ վերսկսված բախումների ժամանակ, հարավային Լիբանանում, նոր վարչապետն ու իր կառավարությունը մի ֆիչ ավելին էին, քան հանդիսատես:

Թվում է Հարիրին ընդունել է արդեն իր իշխանության սահմանափակ լինելը եւ պատրաստվել աշխատելու այդ սահմաններում: Նրա ծրագիրը, անցյալ շաբաթ ներկայացված խորհրդարանին, զուրկ է շրջանային հարցերից թե տեղական մի շարք խնդիրներից: Այն ոչինչ չի ասում, օրինակ, սիրիական զորքի Բեյրութի շրջանից հեռացման մասին: Մինչդեռ 1989 թ. Թաիֆի համաձայնությամբ, որ վերջ դրեց լիբանանյան քաղաքացիական պատերազմին (եւ որի կայացման մեջ Հարիրին իր նպաստն ուներ), անցյալ սեպտեմբերին արդեն Սիրիան պետք է իր ուժերը հեռացրած լիներ

Հարցն այն է, թե արդյոք նա կարո՞ղ է բարգավաճում բերել: Գաղտնիքն այն է, որ վերակառուցման գործը կախված է վստահությունից: Հարիրին ինքը սաուդցիների աջակցությամբ, բերեւս կարողանա որոշ ներդրումներ հրապուրել այդ աղբյուրից: Որպես հաջողակ բիզնեսմեն նա կարող է տարհամոզել լիբանանցի ուրիշ ձեռնարկատերերի, որ իրենց հարստության մի մասը հայրենադարձեն: Սակայն լայնածավալ ներդրումներ դժվար թե լինեն այնքան ժամանակ, քանի դեռ երկրի խմբավորումները ու մարտիկները դեռեւս չեն հաշտվել, եւ սիրիական ու իսրայելյան զորքերը չեն վերադարձել Սիրիա եւ Իսրայել:

Մինչ այդ Հարիրին խոստանում է վերջ տալ կաշառակերությանը, վերակենդանացնել հասարակական ծառայությունները, արգելել զինյալ նոր խմբավորումների առաջացումը, վերահաստատել դպրոցներ, հիվանդանոցներ ու էլեկտրականության մատակարարումն այն հարկերի միջոցով, որ կառավարությունը վերսկսելու է հավաքել:

Բացի այդ, Հարիրիի անձնական փառասիրությունն է, գրեթե մտասեւեռումը, Բեյրութին վերադարձնել իր նախկին փառքը եւ այն դարձնել Լեւանտի ֆինանսական կենտրոնը: Սակայն նրա առաջնահերթ նպատակությունը վերադարձնելն է լինելու: Կառավարական տունը, ուր աշխատում է նա, պաշտպանված է ողնձյա հաստ սալերով եւ կրկնակի պատուհաններ կան այն դավադիր մարդասպաններից պաշտպանելու համար: Երբ Հարիրին իր պաշտոնատեղից դուրս է գալիս, երբեմն տարբեր պահակախմբեր սուլում ու հոնդում են դեպի Բեյրութի տարբեր փողոցներ, շփոթի մատնելու համար ակնկալված ինքնասպանների դավադիրներին: Լիբանանի վերականգնման երազները նախապես արդեն ճանճիցս հօդս են ցնդել: ■

Կամբոջա

Մտահոգիչ պարոն Պոլ Պոտը

Թաիլանդում գտնվող հենակետից կարմիր կխմերների ղեկավարը տորպեդահարում է խաղաղ հաշտության գործընթացը

Արդեն մեկ տարուց ավելի է, ինչ Կամբոջայի եւ Թաիլանդի սահմանագլխին գտնվող իր որջից Պոլ Պոտը մարտահրավեր է նետում ՄԱԿ-ի Անվտանգության խորհրդին: Նա մեկը մյուսի հետեւից խախտում է Փարիզում 1991 թ. հոկտեմբերի 23-ին իր լիազոր ներկայացուցիչների ստորագրած հաշտության համաձայնագրերի հիմնական կետերը, անտեսում ՄԱԿ-ի Կամբոջայի ժամանակավոր խորհրդի կողմից պարբերաբար ներկայացվող վերջնագրերը:

Պոլ Պոտին մեղադրում են անազնիվ վարքագծի համար, բայց դա կարող է միայն ժպիտ առաջացնել, քանզի նա այն մարդն է, որը հանցավոր է 1976–1979 թթ. իշխանության գլուխ գտնվելու ժամանակամիջոցում սեփական ժողովրդի դեմ գործած վայրագույն ոճիրների մեջ: Միջազգային ընկերակցությունը, որը փորձում է շարունակել հաշտության բանակցությունները, դրանց հետ հույսեր կապելով (քանի որ ինքն է դրանց նախաձեռնողը), մինչեւ օրս պարզել է, որ ինքը անկարող է պարտադրել հաշտությունների կիրառումը զայրացուցիչ պարոն Պոլ Պոտի անզիջում չարամտության դեմ հանդիման:

Ընդունելով ՄԱԿ-ի երբեւէ ձեռնարկած առավել զանգվածային եւ բանկ գործողության փակուղում հայտնվելու փաստը (22 հազար մարդ է ուղարկվել այդ շրջան, ներառյալ 44 պետությունների 15 հազար զինվորականներ ու ոստիկաններ), ՄԱԿ-ը սկսել է խոսել պատժամիջոցներից: Առայժմ միայն խոսում է: Քանզի դրանց կիրառումը ավելի դժվար կլինի:

Առայժմ Անվտանգության խորհուրդը պարզապես հենվում է Կամբոջայի հարցով հաշտության խորհրդաժողովի երկու համանախագահների՝ Ֆրանսիայի եւ Ինդոնեզիայի արտգործնախարարներ Ռոլան Դյումայի եւ Ալի Ալաթասի զեկուցագրի վրա, որով հանձնարարվում է *«փոփոխել ՄԱԿ-ի ռազմական ուժի մանդատը եւ դատապարտել կարմիր կխմերների դիրքորոշումը»*: Կարելի է պատկերացնել, թե Պոլ Պոտը ինչքան է «վախեցել» այդքան սպառնալի հեռանկարներից:

Իրականում գոյություն ունի նրան հնազանդեցնելու միայն մեկ եղանակ. նրան, իր շարքը եւ ուժերը՝ 12 հազար զինվորներին, որոնց միջուկը կազմում են 4000 հմուտ ռազմիկներ, կտրել Թաիլանդում գտնվող ռազմավարական եւ մանավանդ ֆինանսական հենակետից:

Ստորագրած լինելով Փարիզի համաձայնագրերը, Բանգկոկը նույնպես պարտավոր է կիրառել ՄԱԿ-ի բոլոր բանաձեւերը: Եւ արտաքուստ նա նույնիսկ ցանկության դեպքում անկարող է որեւէ բան պարտադրել այն զորեղ գործարար մարդկանց, ովքեր ինքնուրույնաբար անսահման միլիոնավոր դոլարների դիմաց շահագործում են կարմիր կխմերների վերահսկողության տակ գտնվող սահմանամերձ գոտիների բանկարժեք քարերի հանքավայրերը եւ անտառների բնափայտը: Այդ մարդկանց կապակիցները, ինչպես որ Պոլ Պոտինը, ճանաչում են Թաիլանդի ռազմական բանկը, եւ ավելորդ է ընդգծել, որ վերջինս սերտ կապեր է պահպանում զինվորական շրջանակների հետ:

Թաիլանդի արտգործնախարար Պրասոնգ Սոոնսիրին արդեն հաստատել է, որ բանկային նման ավանդների սառեցումն անհնար է առանց ազգային օրենքի հետ հակադրման: Նաեւ անհնար է Թաիլանդի տարածքում «կարմիր քեմերների» տեղաբաշխման թույլտվություն տալ: Ոմանք խաղաղություն են հաստատում, մյուսները վճարում են: Եւ միշտ չէ, որ հաղթում է լավագույնը: ■

Սոմալի

Սով, ուսահատություն եւ խայտառակություն

Քաղաքացիական պատերազմի չորս տարիները Սոմալին վերածել են հսկայական ավերակույտի եւ աղետալի երկրի: Պետություն այլեւս գոյություն չունի: Այն փոշիացած է: Տարածքով Ֆրանսիայից մեծ այդ երկրի հյուսիսում եւ հարավում ճակատամարտեր են մղվում ցեղերի, տոհմերի, ընտանիքների միջեւ՝ որեւէ աղբյուրի կամ գյուղի վերահսկման համար: Գոյատեւում են միայն զենք ունեցողները: Դեռեւս գործող միակ օրենքն ուժի օրենքն է: Ենթակա լինելով միջցեղային խելահեղությանը, կողոպուտներին եւ սպանություններին, Սոմալիում շարունակվում է մահվան մույլ երթը:

Ոչ կառավարական 28 կազմակերպություններ, Կարմիր խաչի միջազգային կոմիտեն եւ ՄԱԿ-ի մանկական հիմնադրամը (ՅՈՒՆԻՍԵՖ) այդ երկրում փորձում են վերջ դնել շարունակվող աղետին: Կարելի է հիանալ այդ կազմակերպությունների կամավորների անձնվիրությամբ, ինչպես նաեւ խիզախությամբ: Երբեմն արեւմուտքցիներ արդեն կյանքով են վճարել սովյալների հետ իրենց համերաշխության դիմաց: Բայց հարկավոր է ամեն գնով օգնել քաղաքացիական բնակչությանը, որը պատանդի վիճակում է զինված խմբավորումների կոխվածների հետեւանքով: Հարկավոր է ամսական մոտավորապես 50 հազար տոննա պարեն հասցնել: Տեղ է հասնում 25 հազարը, այսինքն սեպտեմբերին սպասվածից կրկնակի ավելի, երբ բացվեց օդային կամուրջը: Այդուհանդերձ, բեռնատարների խափանվում է զինված ջոկատների հրամանատարների եւ այլ կողոպտիչների կողմից: Տասը պարկ բրնձից միայն երկուսն է հասնում զաղթականների ճամբարներ: ՄԱԿ-ի ժամանակ պակասանցի 500 զինվորների ներկայությունն անբավարար է մարտական առաքելությամբ եկածներին պաշտպանելու համար: ՄԱԿ-ի գլխավոր քարտուղար Բուտրոս Ղալին այս տարվա սեպտեմբերի 2-ին խոստացավ արագորեն Սոմալիում տեղաբաշխել մոտ 3000 կապույտ սաղավարտավորների: Անշուշտ, այս թիվն էլ անբավարար է, քանզի երկրի մասնատումը շարունակվում է, եւ սպասվող միջազգային օգնությունը հապաղում է: Այսպես, Կարմիր խաչի միջազգային կոմիտեի պատվիրակների այցերի առթիւ հազար տոննա պարենամթերք կողոպտվեց մայրաքաղաք Մոգադիշոյում, իսկ «Քեր» կազմակերպության շուրջ 30 բեռնատարներ ծուղակի մեջ ընկան Սոմալիի հարավ-արեւմուտքում:

Այս պայմաններում որոշ կազմակերպություններ ստիպված են լքել երկիրը կամ ժամանակավորապես հեռանալ, սպասելով քաղաքացիական կռիվների ավարտին: Սակայն մեկուկես միլիոն սոմալիցիներ պարենի եւ խնամքի բացակայության պայմաններում դատապարտված են մահվան, եւ միջազգային ընկերությունը պետք է էլ ավելի մեծ ջանքեր գործադրի: Կկարողանա՞ արդյոք նա արձագանքել այդ բացարձակ հուսահատությանը. Աֆրիկայի ամենամեծ ողբերգության այդ զոհերի կարիքներին:

Վերջերս մի պատահական բեռնանավի մեջ կուտակված մոտ 2500 փախստականներ Սոմալիից տասն օրում հասան Եմեն, առանց ջրի եւ սննդի փախչելով մայրաքաղաքի հարավում գտնվող Մերկա քաղաքից: Այդ հյուծված մարդկանց Ադենում ընդունեցին զաղթականների գործերի գերագույն կոմիսարիատ, խոստանալով նրանց այլեւս չվերադարձնել *«այնտեղ, ուր սպասված նրանց լինել է»*:

Էջի նյութերն ըստ օտար մամուլի

Լուրերի Հանգ

Բելգրադը դատապարտում է Ալբանիայի միջամտությունը

«Ազատություն» ռադիոկայանը հաղորդում է, թե պաշտոնական Բելգրադը բողոքի նոտա է հղել Ալբանիային, որը դատապարտել է Տիրանայի միջամտությունը, առանձնապես նախագահ Բերիշայի կոչը լայնածավալ ռազմական ներխուժման Սերբիան եւ դրանով վերջ տալ պատերազմին նախկին Հարավսլավիայում: Բելգրադի կարծիքով Ալբանիայի նման միջամտությունը կարող է սրել հարաբերությունները ողջ Բալկաններում:

Զորորդ իշխանությունը Ռուսաստանում ազդեցիկ ուժ է

Այսպես են մեկնաբանում դիտորդները Ռուսաստանի նախագահ Բորիս Ելցինի վերջին ստկումները Եգոր Յակովլեւի հեռացման հրամանագրում: Ավելին, Ելցինը Յակովլեւին առաջարկել է ինֆորմացիայի նախարարի պաշտոնը, կամ կրկին ստանձնել «Նոր Օսաննկի Նոյի» տնօրենի պաշտոնը: Հիշեցնենք, որ Յակովլեւի հեռացումից անմիջապես հետո Ռուսաստանի կենտրոնական մամուլի գլխավոր խմբագիրները խիստ քննադատության ենթարկեցին նախագահ Ելցինին ու սպառնացին, որ կդադարեն պաշտպանել նրան իրենց մամուլում:

Քլինթոնը եւ Բուշը աջակցում են Ելցինին

ԱՄՆ-ի նորընտիր նախագահ Բիլ Քլինթոնը Ռուսաստանի նախագահ Բորիս Ելցինին հղած ուղերձում հույս է հայտնել, թե երկկողմանի հարաբերությունները, որոնք հիմնված են վստահության ու համագործակցության վրա, հետագայում էլ արդյունավետ կզարգանան: Այդ մասին նոյեմբերի 30-ին հաղորդեց նախագահի մամուլի քարտուղար Վյաչեսլավ Կոստիկովը: Ինչ վերաբերում է Ռուսաստանի ներքին քաղաքական իրավիճակին, մասնավորապես ժողովրդական պատգամավորների համագումարին, Բ. Քլինթոնը նշել է, որ առաջվա նման աջակցում է երկրում ժողովրդավարության եւ տնտեսական բարեփոխման առաջընթացը պահպանելու, ինչպես նաեւ երկու երկրների միջեւ կապերն ամրապնդելու Բ. Ելցինի ջանքերին: «Պաշտոնն ստանձնելուց հետո ես մտադիր եմ սերտորեն համագործակցել Ձեզ հետ այդ նպատակներին հասնելու նպատակով», ասվում է Բ. Քլինթոնի ուղերձում: Նույն օրը Բ. Ելցինին զանգահարեց ԱՄՆ-ի նախագահ Ջորջ Բուշը: Ինչպես հաղորդեց Ռուսաստանի նախագահի մամուլի քարտուղար Վյաչեսլավ Կոստիկովը, Ջ. Բուշն իր աջակցությունը հայտնեց Բ. Ելցինին եւ նրա կողմից իրականացվող բարեփոխումների ընթացքին: Ամերիկյան վարչակազմի ղեկավարը հաղորդեց, որ մոտ ժամանակներս այդ կապակցությամբ նա հանդես կգա հրապարակային հայտարարությամբ:

Ռուսաստանի դեսպանությունը կվերադառնա՞ Քաբուլ

Աֆղանստանի նախագահի պաշտոնակատար Բուրհանուդդին Ռաբբանին դիմել է Ռուսաստանի ղեկավարությանը Ռուսաստանի դեսպանությունը Քաբուլ վերադարձնելու խնդրանքով: Այդ մասին նոյեմբերի 30-ին լրագրողներին հաղորդեց Ռուսաստանի Գեր. միջազգային գործերի եւ արտաքին տնտեսական կապերի կոմիտեի նախագահի տեղակալ Իոնա Անդրոնովը: Պատգամավորը Ռուսաստանի կառավարությանը հանձնարարեց արձագանքել աֆղանական կողմի խնդրանքին: Նա հաղորդեց նաեւ, թե հավանաբար մինչեւ տարվա վերջ Աֆղանստանում գերության մեջ գտնվող չորս նախկին խորհրդային զինծառայողների ծնողներին հնարավորություն կտրվի հանդիպել իրենց որդիների հետ: ■

digitised by A.R.A.R.@

Լուրեր-Հաղ

Գամսախուրդիան վերադառնալու ցանկություն ունի

Ինչպես հաղորդում է «Ազատություն» կայանը, Վրաստանի պաշտոնազրկված նախագահ Զվիադ Գամսախուրդիան պատրաստակամություն է հայտնել մասնակցել Վրաստանի խաղաղական կյանքին, եթե ներկա իշխանությունների կողմից նման առաջարկություն լինի: Այդ մասին Գամսախուրդիան հայտարարել է Հելսինկիում, ուր այցելել է իրավապաշտպան կազմակերպությունների հրավերով:

Հրամանատարները փոխում են բնակության վայրը

Թբիլիսի, 1 դեկտեմբեր («Սնարք»): Անդրկովկասյան զինվորական օկրուգի հրամանատարի տեղակալներից մեկի պաշտոնում նշանակվել է գեներալ-լեյտենանտ Բորիս Պյանկովը: Այդ մասին «Սնարք»-ի թղթակցին հայտնեցին օկրուգի մամուլի կենտրոնում: Նախկինում գեներալ Պյանկովը եղել է Հայաստանի տարածքում տեղաբաշխված 7-րդ բանակի հրամանատարի տեղակալ: Ինչպես հայտնի է, մինչեւ վերջերս այդ բանակը ղեկավարում էր դարձյալ Անդրկովկասի ներկայիս հրամանատար, գեներալ-լեյտենանտ Ֆյոդոր Ռեուսը:

Արտասահմանի Ռուսաստանի փախստականները պաշտպանված

Ռուսաստանի նախագահ Բորիս Ելցինը հրապարակել է «Ռուսաստանի փախստականների իրավունքների եւ շահերի պաշտպանության մասին» հրամանագիրը: Նախագահը հանձնարարել է Ռուսաստանի ԱԳՆ-ին եւ արդարադատության նախարարությանը ակտիվացնել ջանքերն ԱՊՀ պետությունների հետ իրավական փոխօգնության համաձայնագրեր ստորագրելու ուղղությամբ: Ենթադրվում է այդ պետությունների հետ միանալ 1949 թ. Ժնեւի կոնվենցիային եւ 1977 թ. լրացուցիչ ակտին: ԱԳՆ-ին եւ պաշտպանության նախարարությանը հանձնարարվել է արագացնել ԱՊՀ երկրների, Մերձբալթիկայի եւ Վրաստանի հետ ռուսական զորքերի կարգավիճակի համաձայնագրերի կնքումը:

Զինվորական օկրուգը պահանջում է պարզություն

Թբիլիսի, 1 դեկտեմբերի («Սնարք»): Անդրկովկասյան զինվորական օկրուգի ռազմական խորհուրդը Վրաստանի խորհրդարանին առաջարկել է պաշտոնական հետաքննություն անցկացնել ռուսական բանակի զենքը Վրաստանին հանձնելու հարցի առթիվ: Ինչպես «Սնարք»-ի թղթակցին հայտնեցին օկրուգի մամուլի կենտրոնում, այդ առաջարկությունը թելադրված է նրանով, որ վերջին [illegible] լուրեր են տարածվում Վրաստանի համար նախատեսված զենքն իբր երրորդ կողմին վաճառելու վերաբերյալ: «Սնարք» գործակալությունը ավելի վաղ հաղորդել էր Վրաստանի պաշտպանության նախարարի այն խոսքերը, թե ամբողջ հրազենը հանձնվել է Հայաստանին:

Շեւարդնաձեի գլխավոր ռազմական խորհրդականը

Էդուարդ Շեւարդնաձեն, որը միաժամանակ հանրապետության զինված ուժերի գլխավոր հրամանատարն է եւ պաշտպանության ու ազգային անվտանգության խորհրդի նախագահը, իր գլխավոր ռազմական խորհրդական նշանակեց գեներալ Լերի Արաբիձեին: Արաբիձեն կգլխավորի պաշտպանության եւ անվտանգության [illegible] խորհրդին [illegible] ստեղծված ռազմական խորհրդատուների եւ տեսուչների խումբը: Լ. Արաբիձեն ունի լայն լիազորություններ. կարող է ռազմական հարցերի վերաբերյալ նյութեր պահանջել նախարարություններից եւ գերատեսչություններից, տեղական իշխանությունների ղեկավարներից, վերահսկել պաշտպանության եւ ազգային անվտանգության խորհրդի հրամանագրերի կատարման ընթացքը: Գլխավոր ռազմական խորհրդականը իրավունք ունի նաեւ բարձրացնել ղեկավարների պատասխանատվության հարցը:

Մշակույթ

Գեղեցկության պաշտամունք տարածող թատրոնը

1992 թվականը թատերական աշխարհում կհիշվի որպես ֆինանսական եւ ստեղծագործական դժվարություններով լի եւ միաժամանակ բեմարվեստի նոր խմբերի ստեղծման տարի:

Նրանցից մեկի՝ «Աստղ» կենտրոնի նորաձեւության թատրոնի որպես հայ իրականության մեջ նախադեպը չունեցող երեւույթի եւ իր անկրկնելի ու դերով մյուսներից էականորեն տարբերվողի մասին է մեր խոսքը:

Ինչպիսի՞ն է ընդհանուրապես մեր պատկերացումներում մանեկենուհու ընկալումը: Հեռուստատեսային տեսաֆիլմերից եւ հաղորդումներից մեր մեջ այն տպավորվել է սլացիկ կազմվածքով եւ սառը, անհաղորդականից հայացքով, որ յուրացնելով յուրահատուկ քայլքի տեխնիկան, հագուստ ստեղծողների համար իրենց աշխատանքները ցուցադրելու միջոց է ծառայում:

Նմանատիպ եւ անպայման ավելի վաս կատարմամբ ի՞նչ կարելի է սպասել հայ աղջիկներից, որոնք ամենից բացի նոր-նոր են այս բնագավառում քայլեր անում) ներկայացում տեսնելու զգացումով եւ առաջին անգամ գնում եմ «Աստղ»-ի ֆիրմային ցուցադրումները դիտելու: Դահլիճում ինձ պատած նախնապաշարումներին համապատասխան կեցվածք եմ ընդունում եւ ընկղմվում հեզանական սպասումի մեջ...

Սակայն առաջին բեմելն արդեն ստիպում է փոխել դիրքը եւ ավելի ուշադիր հետեւել մատուցվող «շոուին»՝ փարաջանովյան էսքիզներով կարված հագուստները բեմից ոչ միայն ցուցադրվում, այլ մատուցվում են համապատասխան տրամադրություն ստեղծող երաժշտության եւ բեմական կոմպոզիցիաների միջոցով:

Փոխվում են հագուստները եւ նրանց հետ միասին նոր տրամադրություններ են ստեղծվում բեմում եւ դահլիճում: Սիրո, ընտանիքի, երիտասարդության, առնականության եւ կանացիության հավերժ թեմաները այնքան նրբությամբ են խաղարկվում, որ հոգին բարությամբ է լցվում եւ սիրելու, ընտանեկան անդորրի ու ներդաշնակության բնական ծգտում ես զգում:

Ներկայացման վերջում դուրս արդեն նվաճված եմ եւ անկեղծ հետաքրքրություն եմ տածում թատրոնի ստեղծողներից, նրա դերասաններից, որոնց հայացքները ոչ միայն սառը եւ անհաղորդականից չեն, այլեւ աշխույժ են, հանդիսատեսի մոտ տրամադրության փոփոխություն փնտրող եւ կենդանի:

Դուրս ես գալիս դահլիճից եւ քեզ երկար ժամանակ չի լքում գեղեցիկի հետ անմիջական շփման զգացումը: Գուցե այս ամենը միայն մի՞ վարպետ արտաքին է՞ն են եւ ամենեւին չեն համապատասխանում մեծամասնության տպավորություններին: Այդ մտավախությունն ունենալով մինչեւ գրիչ վերցնելը հարցումներ եմ արել եւ համոզվել, որ մյուսները եւս նույն կարծիքն ունեն:

Ցանկություն առաջացավ ավելի մոտից ծանոթանալ նորաձեւության թատրոնի կոլեկտիվի անդամների հետ:

[illegible]

Ներկա եմ նրանց հերթական պարապմունքին՝ լրջորեն զբաղվում են աերոբիկայով՝ մանեկենությունն էլ պահանջում է հետեւել արտաքինին, այնուհետեւ երկար ժամանակ հղկում են «մանեկենային» քայլքի տեխնիկան՝ նրբանկատորեն աշխատանքն է ընթանում: Փորձից հետո զրուցում եմ նրանցից երեքի՝ Կարինե Տոնոյանի, Կարինե Հովհիկյանի եւ Գայանե Կարգաշյանի հետ: Բոլորն էլ մինչ [illegible] կերպի հատատամանը: «Կանայք [illegible] է զգան, որ իրենք կին են, տենեն իրավունքներ, որ նրանցից յուրաքանչյուր մի անհատականություն է եւ այն պետք է ընդգծել, այլ ոչ թե ամփոփվել ընդհանուր զարդերի շրջանակներում», սա է նրանց համոզմունքը: Եւ չհամաձայնել այս մտքի հետ դժվար է:

ՅՈՒՍԵՖ ՊՈՂՈՍՅԱՆ

Կուսակցություններն ու մամուլն ԱՄՆ-ում

Մեզ մոտ շատ աղոտ պատկերացում կա կուսակցությունների եւ մամուլի հարաբերակցության մասին Արեւմուտքում, հատկապես Մ. Նահանգներում: Շատերին է թվում, հին մտայնության կամ դրա նորովի ընկալման հետեւանքով, որ մամուլը եւ նրա աշխատողները պետք է բացարձակապես անկախ լինեն, որպեսզի կարողանան, որեւէ ճշմարտություն արտահայտել, զերծ կուսակցական մոտեցումներից, որի մեջ անպայման վաս բան տեսնելու հասարակեցված կարծիք գոյություն ունի Հայաստանում: Մինչդեռ, որտեղ պետության հետ կայացման փոքր վաղուց են անցել կուսակցություններն ու մամուլը, պատմությունը եւ ավանդույթները խոր արմատ են ձգել արդեն, եւ հետեւապես կուսակցությունն ընդհանրապես զերծ է կուսակցամոլությունից եւ կուսակցապաշտությունից, բնականաբար տարբեր է նաեւ դրանց հարաբերակցականության խորքը, էությունը: Այնուամենայնիվ, ռամկավարական այդ երկրներում մամուլի աշխատողները բնավ չեն խորշում լինել այս կամ այն կուսակցության անդամ, քանի որ այն չի խանգարում իրենց պրոֆեսիոնալ աշխատանքի կատարմանը, ցուցեւ ընդհակառակը:

Այս առումով շատ հետաքրքրական է ամերիկյան «Թայմ» հեղինակավոր շաբաթաթերթի վերջին՝ նոյեմբերի 30-ի համարում տպագրված վիճակագրական տեղեկանքն ամերիկյան լրագրողների կուսակցական պատկանելիության մասին: Ծանոթանանք այդ տվյալներին:

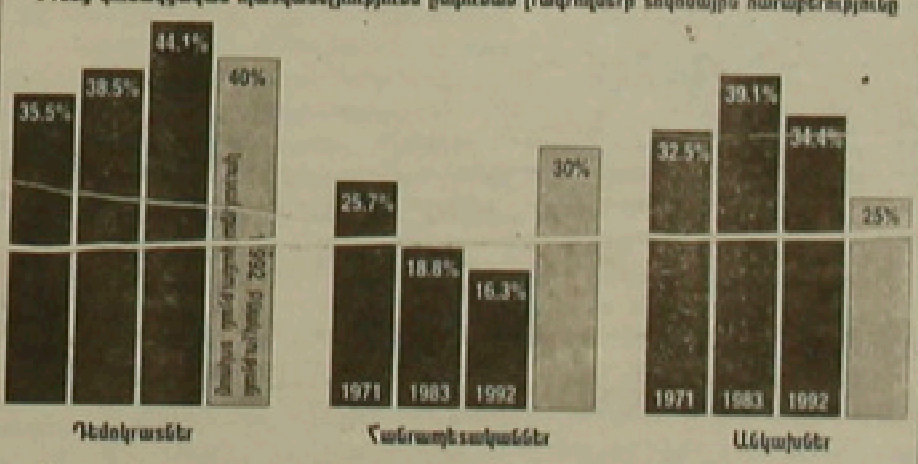

Այս տախտակները, ինչպես նաեւ լրագրողների մոտ կատարված հարցախույզի արդյունքները, ցույց են տալիս, որ

1. Ամերիկյան «ձախակողմյան» լրագրողներն ավելի մեծ տոկոս [illegible] ...ման բնակչությունը:
2. Անկախները կամ անկուսակցականները [illegible]
3. Վերջին 21 տարում Դեմոկրատ[illegible] ...ամենմասպար քիչ են: ների թիվը հեզհետե [illegible] ...կան կուսակցությանը հարող լրագրող[illegible] ...ավ է:

ԱԶԳ - ՄԱՐԶԱԿԱՆ

ԱՆՍՊԱՍԵԼԻ ԱՆՀԱՋՈՂ ԱՎԱՐՏ

Եվրոպայի թիմային առաջնության վերջին տուրում Հայաստանի շախմատիստները շատ անհաջող անցկացրին հանդիպումը անգլիացիների հետ եւ պարտվեցին 0,5:3,5 հաշվով: Սա հնարավորություն տվեց Անգլիայի հավաքականին նվաճել բրոնզե մեդալներ: Իսկ Հայաստանի թիմը 36 հնարավորից վաստակելով 18 միավոր, բոլորի համար անսպասելիորեն հայտնվեց միայն 19-րդ տեղում:

Մեր շախմատիստուհիները 1,5:0,5 հաշվով հաղթելով Հունգարիայի երրորդ հավաքականին, 18 հնարավորից վաստակեցին 9 միավոր եւ նույնպես տեղ զբաղեցրին աղյուսակի միջին մասում:

Ալյոխինն այսպիսի մրցաշար չէր տեսնում...

Մոսկվայում ավարտված Ալյոխինի հուշամրցաշարում առաջին երկու տեղերը բաժանեցին Բորիս Գելֆանդը (Բելառուս) եւ Վիշվանաթան Անանդը (Հնդկաստան): Այս հաջողությունը նրանց բերեց 17 500-ական ամերիկյան դոլլար: Երրորդ մրցանակակիր Գատա Կամսկին (ԱՄՆ) ստացավ 12 500 դոլլար: «Միայն» 3000-ական դոլլար ստացան 3-6-րդ տեղերը բաժանած ռուսաստանցի շախմատիստներ Անատոլի Կարպովը, Վալերի Սալովը եւ Արթուր Յուսուպովը:

Աշխարհի չեմպիոնի կոչման հավակնորդներից մեկը՝ հոլանդացի Յան Թիմմանը զբաղեց վերջին՝ 8-րդ տեղը, իրենից առաջ թողնելով նաեւ Լատվիայի ներկայացուցիչ Ալեքսեյ Շիրովին:

Էլինան Ելիզավետայի հուշամրցաշարում

Աշխարհի մինչեւ 14 տարեկան շախմատիստուհիների չեմպիոնուհի Երեւանցի Էլինա Դանիելյանը հաջող սկսեց միջազգային մրցաշարը Վլադիմիր քաղաքում: Աշխարհի չեմպիոնուհի Ելիզավետա Բիկովայի հիշատակին նվիրված մրցաշարում առաջին երկու տուրերում Դանիելյանը հանդիպեց Ուկրաինայի ներկայացուցիչների հետ՝ պարտության մատնելով Բարունինին եւ ոչ-ոքի խաղալով Մուչնիկի հետ:

Գ. Հ.

Տոնահանդես «թագուհու» մոտ

Սոտկհոլմում կայացած տարեվերջյան ավանդական թեթեւատլետիկական տոնահանդեսում թեթեւ աթլետիկայի միջազգային ֆեդերացիայի (ԹԱՄՖ) որոշմամբ 1992 թ. աշխարհի լավագույն թեթեւատլետ է ճանաչվել ամերիկացի վազորդ, պարսպոնյան օլիմպիադայի 400 մ արգելավազքում, «Գրան-պրի-92» մրցաշարում ընդհանուր հաշվարկով հաղթող Քեվին Յանգը: Ավելարկության արդյունքներով նա վաստակել էր 2850 միավոր: Երկրորդ եւ երրորդ տեղերն են զբաղեցրել ենիացի Մոզես Քիփթանուին (2329 միավոր) եւ աշխարհահռչակ Կառլ Լյուիսը (2303,5): Կանանցից լավագույնն [illegible] ճանաչվել գերմանուհի [illegible] բարձրացատկորդ [illegible] Հենկելը (2451 միավոր): Չնայած այն բանին, որ [illegible] տարվա փետրվարին նա մի խումբ գերմանական թեթեւատլետների հետ մեղադրվում էր անաբոլիկներ եւ դոպինգ օգտագործելու մեջ, Հենկելը միոս էլ հերքելով այդ մեղադրանքները դարձել է հակադոպինգային արշավի առաջնորդներից մեկը: Պատահական չէ, որ նա իր համազգեստի վրա կրում է «Ոչ դոպինգին» մակագրությունը, եւ երկու տարուց ավելի է հանդես գալով տարբեր մրցաշարերում երկու մեծից ցածր արդյունք ցույց չի տվել: Հարգման արդյունքներով 2-րդ եւ 3-րդ տեղերն են գրավել գերմանուհի վազորդ Հեյկե Դրեխսլերը (2315) եւ ամերիկուհի Ջեկի Ջոյներ-Քերսին (2012):

■

Արագան պատկանում է ֆուտբոլին

Ստամբուլում կայացած ՈՒԵՖԱ-ի գործկոմի նիստում որոշում է ընդունվել, որ 1996 թ. Անգլիայում կայանալիք Եվրոպայի առաջնության եզրափակիչ փուլին կմասնակցեն ոչ թե 8, այլ 16 երկրների հավաքականներ: Նրանք կբաժանվեն 4 ենթախմբի եւ յուրաքանչյուր խմբի երկու լավագույն հավաքականները դուրս կգան հաջորդ փուլ: Այս փուլում իրար հետ մրցելով կորոշվեն կիսաեզրափակիչի, այնուհետեւ եզրափակիչի մասնակիցները:

Եվրոպա-96 ընտրական մրցաշարերը կսկսվեն 1994 թվականին, որտեղ կխաղարկվեն ոչ թե 16, այլ 14 ուղեգրեր, քանի որ Անգլիայի հավաքականը որպես առաջնության կազմակերպիչ եւ Եվրոպայի ներկայիս չեմպիոն Դանիայի հավաքականը միանգամից հանդես կգան եզրափակիչ փուլում: Եզրափակիչ փուլի մասնակիցների ցուցակն ընդլայնելու այս որոշումը հիմնականում բացատրվում է նրանով, որ ՈՒԵՖԱ-ի անդամ-պետությունների ցուցակն այս տարի անհամեմատ ընդլայնվեց: Բառացիորեն նրա անդամ դարձան նախկին ԽՍՀՄ հանրապետությունները, հարավսլավական տերություններն եւ Իսրայելը:

Ուրախալի է, որ այդ առաջնության որպես ՈՒԵՖԱ-ի անդամ-պետություն կմասնակցի նաեւ Հայաստանի հավաքականը: Ինչ խոսք, մեր հավաքականի համար դժվար կլինի մրցակցել ֆուտբոլային խոշոր տերությունների հետ, բայց ինչպես ասում են, արագան պատկանում է ֆուտբոլին:

ԱՇՈՏ ՍԱՐԳՍՅԱՆ

digitised by A.R.A.R.@

ԻՍՐԱՅԵԼԻ ԴԵՍՊԱՆԱՏՈՒՆԸ ՀԵՐՔՈՒՄ Է ԱԴՐԲԵՋԱՆԻ ՀԵՏ ԻՍՐԱՅԵԼԻ ՌԱԶՄԱԿԱՆ ՀԱՄԱԳՈՐԾԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆԸ

Ինչպես արդեն հաղորդել ենք, Իսրայելի Հանրապետությունը ռազմական օգնություն է ցույց տալիս Ադրբեջանին եւ այդ մասին վերջին վկայություններից մեկն էլ տպագրվեց մոսկովյան «Мы/We» թերթում, որի թղթակից Ջեյմս Դորսին «Իսրայելը զենք է մատակարարում Ադրբեջանին» հոդվածում փորձում էր ցույց տալ, թե զենքի մատակարարման հայտնի փաստին ինչպես են վերաբերվում Ադրբեջանում եւ Իսրայելում: Ընդ որում, Ստամբուլի եւ Վաշինգտոնի աղբյուրների համաձայն, Իսրայելի ռազմական մատակարարումները կապում են վերջերս Իսրայելի ԱԳՆ գլխավոր տնօրեն Դավիդ Կիմխի Բաքու կատարած այցի հետ: Իսրայելի «Մոսադ» հետախուզության վարչության ղեկի նախկին տեղակալը հայտնի է նաեւ «Իրանգեյթ»-ի գործարքում ունեցած մասնակցությամբ, որը կապված էր Իրանին ամերիկյան զենք վաճառելու եւ Նիկարագուայի ընդդիմադիրներին 80-ական թվականներին աջակցություն ցույց տալու մեջ: Իսրայելի հետ ռազմական համագործակցությունը ժխտել է նաեւ Ադրբեջանի նախագահ Էլչիբեյը, ասելով, որ եթե իրենք Իսրայելից եւ ԱՄՆ-ից զենք վերցնեն, ապա Հայաստանն այն կստանա Ֆրանսիայից եւ Մեծ Բրիտանիայից:

Հայաստանի իշխանությունները այս հարցին մոտենում են ավելի զգուշորեն ու փաստացի ապացույցներ չունենալու պատճառով խուսափում են մեկնաբանություններից: Փոխարենը, ինչպես երեկ հաղորդեց արտգործնախարարության մամուլի ծառայության ղեկավար Նելլի Մաթեւոսյանը, ստացվել է Մոսկվայում Իսրայելի դեսպանատան մամուլի հաղորդագրությունը, որում նշվում է, թե մի շարք հայկական թերթերում ինչպես Հայաստանում, այնպես էլ արտասահմանում, շարունակում են իսրայելա-ադրբեջանական ռազմական համագործակցության մասին հրապարակումները, որոնցում հայտնվում է, թե Իսրայելն Ադրբեջան է ուղարկում զենք եւ ռազմական հրահանգիչներ, ինչպես նաեւ վարժեցնում է ադրբեջանցի սպաներին Իսրայելում:

«Իսրայելի դեսպանության անունից մենք կտրականապես հերքում ենք Ադրբեջանին, կովկասյան տարածաշրջանում, ինչպես նաեւ նախկին Խորհրդային Միության տարածքում որեւէ այլ պատերազմող կողմին ռազմական օգնություն տրամադրելու գործում Իսրայելի պաշտոնական ներկայացուցիչների մասնակցության փաստերի առկայությունը», նշված է փաստաթղթում:

Այնուհետեւ ասվում է, թե Հայաստանի եւ Ադրբեջանի միջեւ շարունակվող զինված հակամարտությունը մտահոգություն եւ տագնապ է առաջացնում Իսրայելում: Հրեա ժողովուրդը, որին հայ ժողովրդի հետ կապում են բազմամյա բարեկամությունը եւ ճակատագրի ընդհանրությունը, անկեղծորեն ցանկանում է Հայաստանի ժողովրդին խաղաղություն եւ բարգավաճում:

«Իսրայելը չի խառնվել - եւ չի խառնվի հայ-ադրբեջանական հակամարտությանը, եւ խոսք չեզոքության դիրքորոշումը կպահպանվի Իսրայելի բոլոր պաշտոնական ներկայացուցիչների եւ կառավարական կազմակերպությունների կողմից»,- այսպես է ավարտվում հաղորդագրությունը: Միեւնույն ժամանակ, նոյեմբերի 30-ին ֆրանսիական «Ֆիգարո»-ում լույս տեսած Արման Ներսիսյանի հոդվածում Ֆրանսիայում Իսրայելի դեսպանը կրկին ժխտում է իր դեսպանության կողմից Ադրբեջանին ռազմական օգնություն ցույց տալու փաստը:

Ա. Հ.

ԱՊՀ խաղաղարար ուժերը Տաջիկստանո՞ւմ

Նոյեմբերի 30-ին Թերմեզում տեղի ունեցավ ԱՊՀ միացյալ զինված ուժերի գլխավոր հրամանատար Եվգենի Շապոշնիկովի հանդիպումը Ռուսաստանի, Ուզբեկստանի, Ղրղզստանի պաշտպանության նախարարությունների ներկայացուցիչների հետ: Հանդիպմանը մասնակցեց նաեւ Տաջիկստանի խորհրդարանի ղեկավար Իմոմալի Ռահմանովը: Խորհրդակցության հիմնական թեման էր Տաջիկստանում ԱՊՀ խաղաղարար ուժերի օգտագործումը կայունությունը պահպանելու նպատակով:

Ինչպես հաղորդեցին Ուզբեկստանի աղբյուրները, հանդիպման մասնակիցները համաձայնության եկան հանձնարարել Հանրապետության պետությունների ղեկավարներին, որպեսզի նրանք Մինսկում կայանալիք հանդիպմանը որոշում ընդունեն խաղաղարար ուժեր ստեղծելու եւ դրանք Տաջիկստան մտցնելու վերաբերյալ: Առաջարկվել է նրանց կազմում ընդգրկել Ռուսաստանի 201-րդ զորամիավորումը, ղրղզական եւ ղազախական զորամասերը, ինչպես նաեւ ուզբեկական շարժական գունդը:

Սակայն ինչպես դեկտեմբերի 1-ին «ԻՖ»-ին հայտարարեց Եվգենի Շապոշնիկովը, այդ որոշումը պետք է հաստատվի 4 պետությունների խորհրդարաններում: Նա հաղորդեց, որ մինչ [illegible] ընդունումը Տաջիկստանում կգործի ԱՊՀ միացյալ զինված ուժերի շտաբի օպերատիվ խումբը: Այն կնախապատրաստի խաղաղարար ուժերի առաջ համալրման եւ տեղադրման համար անհրաժեշտ բազա:

Թերմեզի հանդիպման նախօրեին Ռուսաստանի պաշտպանության նախարար Պավել Գրաչովը լրագրողների հետ զրույցի ժամանակ մտահոգություն հայտնեց, որ *«չնայած բարձր մակարդակով բազմիցս քննարկվել է ԱՊՀ խաղաղարար ուժերի ստեղծման հարցը, մինչ այժմ բոլոր «թեժ կետերում» հակամարտ կողմերի բաժանման գործին մասնակցում են Ռուսաստանի զորքերը»*: Նախարարի կարծիքով, այդպիսի իրավիճակը բացատրվում է նրանով, որ մի կողմից նախատեսվող խաղաղարար կոալիցիայի մասնակից երկրները, իսկ դա հիմնականում Միջին Ասիայի հանրապետություններն են, *«այսօր չունեն պատրաստված զորքեր խաղաղարար նպատակները իրականացնելու համար»*: *«Մի շարք քաղաքական ղեկավարների խոսքերն ու գործերը տարբերվում են»*, ասաց Գրաչովը, նկատի ունենալով իր ուժերը Տաջիկստան ուղարկելու Ղրղզստանի խոստումները:

Պ. Գրաչովը գտնում է, որ անթույլատրելի է վերափոխել Ռուսաստանի 201-րդ զորամիավորումը խաղաղարարի: Նա առաջարկում է լուծարել այն, թողնելով սպառազինությունն ու տեխնիկան, եւ նորից այն համալրել տարբեր երկրների զինծառայողներով: *«Նրանցից յուրաքանչյուրն ի վիճակի է կազմավորել թեկուզ մեկ գումարտակ եւ ուղարկել այն Տաջիկստան»*, համոզված է Ռուսաստանի պաշտպանության նախարարը: ■

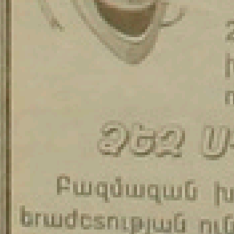

ՊԱՐԱՀԱՆԴԵՍ-ԴԻՄԱԿԱՀԱՆԴԵՍ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՈՒԹՅԱՆ ՀԱՄԱՐ

Հայ երիտասարդության համազգային կենտրոնը դեկտեմբերի 25-ից [illegible] մինչեւ 1993 թ. հունվարի 10-ը, ամեն օր ժամը 18:00-ին Ազգային օպերայի [illegible] եւ բալետի թատրոնում կազմակերպում է Սուրբ Ծննդյան եւ Ամանորի [illegible] տոնահանդեսներ:

Բազմազան խաղեր, հումոր եւ երգիծանք, ջազային եւ էստրադային երաժշտության ունկնդրումներ, անակնկալ հանդիպումներ, թատրոնի, կինոյի, մարզաշխարհի նշանավոր գործիչների, ինչպես նաեւ հումորի եւ երգիծանքի վարպետների հետ:

Եթե ուսանողությունը եւ առանձին կազմակերպություններ ցանկանում են միայն իրենց կոլեկտիվով անցկացնել տոնական երեկոն, ապա համազգային կենտրոնը կընձեռի այդ հնարավորությունը՝ տրամադրելով նրանց առանձին օր:

Շտապեցեք այս հաճելի առիթը բաց չթողնել

Հայտերն ընդունվում են ս.թ. նոյեմբերի 10-ից մինչեւ դեկտեմբերի 15-ը, Աբովյան փողոց 9, 3-րդ հարկ, 2-րդ սենյակ, հեռախոս՝ 52.77.45: Մնացած տոմսերը վաճառվում են բոլոր համերգասրահների եւ «Այրարատ» կինոթատրոնի տոմսարկղերում:

1993 թ. առաջին կեսում տնտեսության կայունացում

«Մոլդովական շուկայի պաշտպանության նպատակով կառավարության կողմից ձեռնարկված միջոցառումները ժամանակավոր չեն»: Այդ մասին հայտարարեց Մոլդովայի վարչապետ Անդրեյ Սանգելին, ելույթ ունենալով ազգային հեռուստատեսությամբ: Նա նշեց, որ կառավարության հրամանագիրը կիրառելուց հետո հաջողվել է կանխել մի քանի միլիոն ռուբլու ապրանքների չարտոնված արտահանումը:

Ա. Սանգելին նշեց, որ ներքին շուկայի վիճակի վատթարացումը պայմանավորված է նաեւ արտադրության շարունակվող անկումով: Այն հնարավոր է կանգնեցնել միայն մինչեւ 1993 թ. առաջին կիսամյակի վերջը: Ինչ վերաբերում է ազգային վալյուտա մտցնելուն, Ա. Սանգելին նշեց, որ կառավարությունը դեռ պատրաստ չէ այդ քայլին: Նրա խոսքերով, անհրաժեշտ է մտցնել մոլդովական լեյն այն բանից հետո, երբ կանգնեցվի արտադրության անկումը: *«Հակառակ դեպքում մեր տնտեսությունը կտապալվի, իսկ մեր վալյուտան կվերածվի թղթի բափոնի»*, հայտարարեց վարչապետը: ■

«Արամ Խաչատրյան» Ֆիլհարմոնիկ համերգասրահ

3-ՐԴ ՀԱՄԵՐԳԱՇՐՋԱՆ

4485-4486 Հայոց Թվական

Համերգաշրջանի հովանավորն է Հայ Բարեգործական Ընդհանուր Միությունը

Երեւանի սիմֆոնիկ նվագախումբ

«Հայաստանի եւ սփյուռքի դիրիժորներ»

6 դեկտեմբեր

Լյուդվիգ Վան Բեթհովեն.

Նախերգանք «Էգմոնտ»

Մաքս Բրուխ.

Կոնցերտ ջութակի եւ նվագախմբի համար (Գեւորգ Բուդաղյան)

Լյուդվիգ Վան Բեթհովեն.

Սիմֆոնիկ թիվ 1

Դիրիժոր՝ Ռոբերտ Ալթեյան

Սկիզբը՝ ժամը 14-ին:

Տոմսերը վաճառվում են «Արամ Խաչատրյան» համերգասրահի տոմսարկղում, ամեն օր ժամը 11-18-ը:

Կրկին գողություն

Շաբաթ օրը Հայաստանի ազգային պատկերասրահից անհայտ հանգամանքներում անհետացել է անցյալ դարի ռուս նշանավոր բնանկարիչ Իսահակ Լեւիտանի «Գարնանային էտյուդ» փոքրաչափ (10x16) աշխատանքը: Այն նկարչի վաղ շրջանի հետաքրքիր աշխատանքներից է: Անհանգստացնողն այն է, որ սա վերջին շրջանում գողության արդեն երկրորդ դեպքն է:

ՌՈԲԵՐՏ ԷՄՄԻՅԱՆ. ՇԱՏ ՄՏԱՀՈԳ ԵՄ «ՀԱՍԽ»-Ի ՃԱԿԱՏԱԳՐՈՎ

Սուրեն Բաղդասարյանը հաղորդում է Փարիզից

Մեր անվանի հեռացատկորդ Ռոբերտ Էմմիյանը Ֆրանսիայի «Հայաստան-2000» մարզական ասոցիացիայի հրավերով (նախագահ Աբրահամ Հայրապետյան), որի պատվավոր նախագահներից մեկն է ինքը, գտնվում է Փարիզում, որտեղ ուսումնամարզական հավաք է անցկացնում եւ նախապատրաստվում է փետրվարին Տորոնտոյում կայանալիք աշխարհի ձմեռային առաջնությանը: Լուրջ վնասվածքից հետո Եվրոպայի ռեկորդակիրը լրիվ ապաքինվել է:

Ինչպես նշում է Էմմիյանը, հիմա նա վատ մարզավիճակում չի գտնվում եւ մտադիր է մինչեւ աշխարհամասի [illegible]ությունը մասնակցել Ֆրան[illegible] [illegible]նիայում կայա[illegible] եւ Գ[illegible] [illegible]նալիք մրցումներին:

- Սպասում եմ [illegible]երիս՝ Արիլա Սոմիեռի (Հունգարիա) [illegible] պատասխանին, որն զբաղված է այդ մրցումներին իմ մասնակցության հարցով: Առայժմ հովանավոր չունեմ եւ այստեղ զբաղվում եմ նաեւ այդ հարցով: Ամռանը Շտուտգարտում մասնակցելու եմ նաեւ Եվրոպայի առաջնությանը: Այս քաղաքի հետ լավ հուշեր ունեմ. 1986 թ. 841 սմ արդյունքով դարձա աշխարհամասի չեմպիոն:

Շատ մտահոգ եմ «Հասխ»-ի ճակատագրով: Նրա հետ անարդարացի վարվեցին: Ցավոք մեր թիմն այստեղ անուշադրության է մատնվել: Որպես պրոֆեսիոնալ մարզիկներ «Հասխ»-ի բասկետբոլիստներն արժանի են բարձր գնահատականի, ասաց Էմմիյանը:

Վերջում կուզենայի ավելացնել, որ անտրամաբանորեն արտառոց վիճակում հայտնված «Հասխ»-ին օգնության ձեռք մեկնեց Հայկական բարեգործական ընդհանուր միության Ֆրանսիայի բաժանմունքը (նախագահ Լեւոն Քեթաղչյան): Շնորհակալություն նույն Միության Ավետիս Գասպարյանի հիմնադրամին:

Հեռախոսազրույց ՖԻԲԱ-ի նախագահ Ստանկեւիչի հետ

Ֆրանսիայում մեր հանրապետության բասկետբոլի ֆեդերացիայի նախագահության ներկայացուցիչ [illegible] հեռախոսազ- Պավել Էզգիլյանը [illegible] րույց ունեցավ միջազգային ֆեդերացիայի նախագահ Ստանկեւիչի հետ: Վերջինս անկեղծորեն խոստովանեց, որ «Հասխ»-ի հեռացումը Ռոնկետտիի մրցաշարից չի պայմանավորված միայն ֆրանսիական «Միրանդ» թիմի հետ խաղին չներկայանալով: «Դեռ սեպտեմբեր ամսից մենք լուրջ խնդիրներ ունեցանք Հայաստանի ֆեդերացիայի հետ: Երեւի մենք շտապեցինք, ձեր հանրապետության ֆեդերացիան ընդգրկելով ՖԻԲԱ-ի կազմում», ասել է նա:

Փարիզ, 1 դեկտեմբեր, 1992 թ.

Թուրքիան Ռուսաստանից զենք է գնում

Ռուսաստանի պաշտպանության նախարարության կենտրոնական մարմին «Կրասնայա զվեզդա» թերթը (թիվ 259) հայտնում է Ստամբուլում կայացած բանակցությունների մասին, որի արդյունքում համաձայնություն է ձեռք բերվել, որ Ռուսաստանը Թուրքիային զենք վաճառի: Թուրքիան 75 միլիոն դոլար ընդհանուր արժողությամբ Մոսկվայից կգնի Մի-17 ուղղաթիռներ, զրահամեքենաներ, հրաձգային զենք: Այսպիսով, Թուրքիան ՆԱՏՕ-ի առաջին պետությունն է, որին Ռուսաստանը զենք կմատակարարի:

Ուզբեկստանի բնակիչներն ավելի վատ են սնվում

Անցյալ տարվա համեմատ Ուզբեկստանի բնակիչներն ավելի վատ են սնվում: Ինչպես վկայում են հանրապետության ծրագրավորման եւ վիճակագրության պետական կոմիտեի հարցման տվյալները, ընթացիկ տարում մեկ բնակիչն ամսական օգտագործում էր միջինը 7 կգ ալյուր, 900 գ ծավարեղեն, 800 գ մակարոն, 1,5 կգ միս, 200 գ ձուկ, 1,7 կգ կաթ եւ կաթնամթերք: Մասնագետների տվյալներով, սպիտակուցի քանակությունը սննդի կազմի մեջ նվազել է 1,6 անգամ:

Պայթյուն հանքահորում

Ինչպես «ԻՖ»-ին հաղորդեցին Ռուսաստանի տեխնիկական հսկողության պետական կոմիտեում, դեկտեմբերի 1-ին Կեմերովոյի մարզի Մեժդուրեչենսկ քաղաքի հանքահորերից մեկում տեղի է ունեցել մեթանի պայթյուն: Այդ պահին հանքահորում էր գտնվում 24 մարդ: Նախնական տվյալներով, զոհվել է 2 հանքափոր, մնացածների ճակատագիրը դեռ հայտնի չէ: Սկսվել են հետախուզական-փրկարար աշխատանքները: Դաշնակցային Ռուսաստանի կառավարության նախագահի պաշտոնակատար Ե. Գայդարի կարգադրությամբ ստեղծվել է կառավարական հանձնաժողով աղետի պատճառները հետաքննելու համար:

500 հազար դոլլար Су-27-ի դիմաց

«Անդրկովկասյան զինվորական տեղեկատու» թերթը հրապարակել է «Գողացեք, մենք կվճարենք» խորագրով հետաքրքիր մի տեղեկություն: Նրանում նշված է, որ Ադրբեջանի պաշտպանության նախարարությունը որոշել է յուրաքանչյուր գողացված Су-27 ինքնաթիռի համար օդաչուին վճարել 500 հազար դոլլար: Դա արվել է ԱՊՀ այլ հանրապետություններից գրոհային ինքնաթիռներ «ձեռք բերելու» նպատակով: Հետաքրքիր է, թե «Անդրկովկասյան զինվորական տեղեկատու» թերթի խմբագիրը քանի՞ հազար դոլլար է ստացել այս յուրօրինակ գովազդի համար:

Ռուբլու կուրսը զգալիորեն աճել է

Երեկ Մոսկվայում կայացած միջբանկային վալյուտային բորսայի հերթական սակարկության ժամանակ ռուբլու կուրսը զգալիորեն աճել է. 417 ռուբլի 1 դոլլարի դիմաց: Հիշեցնենք, որ նախորդ սակարկության ժամանակ այն կազմել էր 447 ռուբլի 1 դոլլարի դիմաց: Վաճառվել է 54 միլիոն 240 հազար դոլլար: Բորսայի փորձագետները հերքել են այն ենթադրությունը, թե ռուբլու կուրսի աճը կապված է Ռուսաստանի կենտրոնական բանկի կողմից համագումարի բացման օրը զգալի վալյուտային ներխուժման անցկացման հետ: ■

Հիմնադիր եւ հրատարակիչ՝ «Ազգ» թերթի հիմնադիր խորհուրդ

Գլխավոր խմբագիր [illegible] / հեռ. 521635
ՅԱԿՈԲ ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ

Խմբագիր
ՅԱԿՈԲ ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ [illegible]

Խմբագիր
ՀԱՄԼԵՏ ԳԱՍՊԱՐԵԱՆ / 581841

Տնօրեն
ՍԱՐԳԻՍ ՍԱՐԳՍԵԱՆ / 562863

Apple® Macintosh® համակարգչային շարուածքը «Ազգ» թերթի

Azg armenian daily

Editor
H.AVEDIKIAN / phone: 521635
47 Hanrapetoutian st.,
Yerevan, Armenia, 375010

digitised by A.R.A.R.@